

חוברת

דף השבוע

מסכת כתובות חוברת כד

דף צד

קונטרס מלא מראי מקומות חשובות על כל דף ודף
כדי לסייע את הלומדים החשובים של מסגרת 'דף השבוע'

ויש בה ארבעה חלקים:

- א קושיות פשוטות** - ליישב קושיות פשוטות אשר יתקשה בהם הלומד
- ב עומק הדף** - להעמיק קצת בגמ' ורש"י, על פי דברי גדולי המפרשים
- ג התוספות העיקריין** - להדגיש את התוספות הנחוצין ביותר
- ד סוגיית הדף** - בכל דף נערכה סוגיא שלימה אחת עם העתקת מראי מקומות

NEW
SECTION

דף צד.

גמ', כגון שנמצא אחת מהן שדה שאינה שלו

קושיא:

קשה, אם ידוע שאחת מן השדות היא גזולה, א"כ נמצא שהאשה שגבתה אותה שדה לא גבתה כלום, ויש לה לחזור ולגבות שדה אחרת במקומה, ולמה אנו מניחים את האשה הרביעית לגבות את השדה האחרונה ע"י שבועה.

תירוץ:

השיטמ"ק (ד"ה והר"ר יונה) הביא בשם ר' יונה לתרץ, שלא ידוע בבירור שהשדה נגזלת, אלא שיצא קול שהיא נגזלת, ולכן הרביעית יכולה לגבות השדה האחרונה ולטעון שעל הראשונה להביא ראיה שהיא גזולה. [אך עיי"ש בשיטמ"ק שהשיג על זה]. [וע"ע בדברינו ב'עומק הדף' (סי' א)].

גמ', ובבעל חוב מאוחר שקדם וגבה קמפלגי, ת"ק סבר מה שגבה לא גבה, ובן ננס סבר מה שגבה גבה

קושיא:

קשה, אם כן מדוע צריכה הרביעית לישבע לפי בן ננס מיד כשבאת לגבות את השדה, למה לא תישבע אח"כ, כשיבא הנגזל ויטול שדהו מן הראשונה, והראשונה תבא לגבות את השדה האחרונה מן הרביעית.

תירוץ:

ההפלאה (לתוס' ד"ה שנמצאת) תירץ, שא"כ נמצא שאנו משביעין אותה לאחר שכבר באת השדה לידה, ובאותה שעה אין כח ביד חכמים להוציא השדה מידה אם לא תרצה לישבע, ולכן משביעין אותה קודם שתבא השדה לידה. [וע"ע בהפלאה עוד תירוץ, וע"ע באילת השחר].

גמ', ואילו ראשונה לשלישית לא קתני, מאי טעמא לאו משום דשליחותה עבדה

קושיא:

קשה, שלכאור' הציור במתני' לא דמי כלל לאחים ושותפים, דגבי אחים ושותפים, הרי שניהם באים לדון על תביעה אחת, ובזה י"ל שאחד בא בשליחות חברו, אבל במתני', שכל אחת מן הנשים תובעת כתובתה לעצמה, למה נאמר שהשניה עבדה שליחותה דשלישית.

תירוץ:

האילת השחר (ד"ה מאי טעמא) תירץ, שכוונת הגמ' היא על דרך כל שכן, אם מצינו ענין שליחות לגבי מתני', שבזה הוא חידוש גדול, כיון שכל אחת תובעת לעצמה, א"כ כל שכן שיש לומר ענין שליחות לגבי אחים ושותפים.

דף צד:

גמ', וכאן אמרו מה שירצה השליש יעשה

קושיא:

קשה, דמשמע שהשליש [השליח] יכול ליתן הממון לאיזה מהם שירצה, או ליורשי המשלח או ליורשי מי שנתשלחו לו, והטעם משום דשודא עדיפא, וצ"ב, היאך נחשב זה שודא, הא מבואר ברש"י דשודא היינו שהדיין שוקל בדעתו איזה מהם ראוי יותר לזכות בדין.

תירוץ:

בספר פרדס יצחק (אות ח) תירץ, שכוונת הגמ', 'מה שירצה השליש יעשה', היינו שיש לו לשליח לשקול את דעת הנותן, עד כמה היתה עינו יפה במתנה זו או לא, ועד כמה הוא אוהב את המקבל ובנו, [והוא עפ"י רש"י בגיטין (יד:)].

גמ', אמר ליה ומאי טעמא עבד מר הכי, אמר ליה דקדים

קושיא:

קשה, למה יזכה מי שנחתם שטרו קודם יותר מחבירו, הא אפילו לר' מאיר דעדי חתימה כרתי אין בעל השטר זוכה מיד בשעת חתימת השטר, אלא אח"כ בשעת מסירת השטר, והרי שתי השטרות נמסרו בבת אחת.

תירוץ:

בח' רעק"א (ד"ה והנה בדעת רש"י) תירץ, דהגמ' בסוגיין אזלא כמ"ד 'עדי בחתומיו זכין לו', ולפי שיטה זו, בשעת מסיירת השטר בעל השטר זוכה בממון הכתוב בו למפרע משעת החתימה. [וכ"כ בספר מדרש כתובה (לרש"י ד"ה אמיה)]. [וע"ע בדברינו בסוגיית הדף].

גמ', אמר ליה אנא נמי שודא דדייני

קושיא:

קשה, הלא ר' ששת לא אמר כן מתחילה, אלא אמר טעם להוראתו משום 'דקדים', והיינו דקדים בחתימה, וכר' מאיר דעדי חתימה כרתי, [וכמו שטען לו ר' נחמן].

תירוץ:

בספר אור החמה (לרש"י ד"ה א"ל) תירץ, שכוונת ר' ששת היא, שהטעם 'דקדים', מועיל גם מדין שודא דדייני, שכיון ששטרו של זה נכתב קודם, הרי זה גילוי שהוא היה חביב יותר אצל אמו. [וע"ע באמרי בינה ובספר הערות וציונים שכתבו עוד תירוצים].

עומק הדף

דף צד

תוכן

- א. מחלוקת רש"י ותוס' בביאור 'נמצאת א' מהן שדה שאינה שלו'
- ב. שיטת החולקים על אב"י קשישא
- ג. מעשה דאמיה דרמי בר חמא, ביאור סברת ר' ששת
- ד. ביאור טענת ר' נחמן, 'אטו בירושלים יתבינן'

א) מחלוקת רש"י ותוס' בביאור 'נמצאת א' מהן שדה שאינה שלו'

- א. **סוגיית הגמ':** הגמ' מבארת יסוד המחלוקת בין הת"ק וכן ננס במתני', דאיירי באופן שנמצא שאחת מן השדות שגבו הנשים בשביל כתובתן היתה גזולה, והאשה הראשונה שגבתה את השדה הגזולה רוצה להשביע את האשה הרביעית שבאת לגבות את השדה האחרונה, משום שיש לחוש שמא לבסוף יבא הנגזל ליטול את השדה הגזולה.
- ב. **פירוש רש"י:** רש"י (ד"ה שדה) פירש, 'שנועד שגזולה'. ובשיטמ"ק (ד"ה והרב ר' יונה) דייק מלשון רש"י, דס"ל דאיירי באופן שידוע בבירור שהשדה גזולה, ואין להסתפק בו כלל. ובמגיני שלמה (לתוס' ד"ה שנמצאת) כתב, שכן מבואר מדברי התוס', שהבינו כן בדעת רש"י.
- ג. **קושיית התוס':** התוס' (שם) הקשו על רש"י, א"כ לכאור' יש לה להאשה הראשונה לחזור וליטול את שדה האחרונה במקומה, ולמה צריכה להמתין עד לאחר שיבא הנגזל ויטול השדה הגזולה. [ולכך פירשו התוס' כוונת הגמ' באופן אחר מפירוש רש"י, דלא ידוע שהשדה גזולה, אלא שיש לחוש לכך, עיי"ש].
- ד. **תירוץ האחרונים:** השיטמ"ק (שם) הביא בשם רבינו יונה ליישב דעת רש"י, שהאשה הרביעית יכולה לטעון 'אחוי טירפך' כדאיתא בגמ' לעיל (צג.), שכל זמן שעדיין לא נטל הנגזל את השדה הגזולה, האשה הראשונה אינה יכולה ליטול את השדה האחרונה מן האשה הרביעית. [אולם עי' במגיני שלמה (שם) ופנ"י (לתוס' שם) שפישו כוונת רש"י באופן אחר, שגם הוא מודה שלא ידוע בבירור שהשדה גזולה].
- ה. **יסוד המחלוקת:** כתבו כמה אחרונים [מעייני יעקב (לתוס' שם), הגהות וציונים (לתוס' שם)], שיסוד המחלוקת בין רש"י ותוס' תלוי בטענת אחוי טירפך, שרש"י נקט שטענת אחוי טירפך שייכת בנידון דידן, אע"פ שעדיין לא גבתה הרביעית את השדה האחרונה, אלא שבאת עכשיו לגבותה, אבל התוס' נקטו שאחוי טירפך שייכת רק אם כבר גבתה את השדה, ולא בנידון דידן שעדיין לא נכנסה השדה לרשותה.

ב) שיטת החולקים על אב"י קשישא

- א. **סוגיית הגמ':** הגמ' מביאה מחלוקת בין רבנן ואב"י קשישא, לגבי שבועת הבא ליפרע מנכסי יתומים, אם היא נוהגת דוקא לגבי יתומים קטנים, או גם לגבי יתומים גדולים. אב"י קשישא סובר שנוהגת גם לגבי גדולים, אבל רבנן חולקים עליו וסוברים שנוהגת דוקא לגבי יתומים קטנים.
- ב. **קושיית האחרונים:** הקשו כמה אחרונים [אילת השחר (ד"ה ת"ק), הגהות וציונים (ד"ה דתני)], שכפשוטו, המחלוקת היא, האם דאגו חז"ל רק בשביל יתומים קטנים, או גם בשביל יתומים גדולים, וקשה, למה יגרעו יתומים גדולים מלוקחות, והרי לגבי לקוחות דאגו חז"ל לטובתם, ותקנו שהבא ליפרע נכסי לקוחות צריך לישבע. וכתבו ב' מהלכים כדי לתרץ קושיא זו, כמו שיתבאר.
- ג. **מהלך א':** המהלך הראשון הוא, שדאגו חז"ל ללקוחות יותר מאשר דאגו ליתומים גדולים, משום שגבי יתומים יש להם מצוה לפרוע חובות אביהם, ולכן לא דאגו כל כך למנוע בעלי חוב מלגבות מהם, משא"כ לגבי לקוחות, שאין להם שום מצוה לפרוע חובות הלוה, דאגו חז"ל יותר לשמור נכסיהם מבעלי חוב.
- ד. **מהלך ב':** המהלך השני הוא, שבאמת הטעם לחלק בין יתומים גדולים ליתומים קטנים אינו משום שדאגו חז"ל לקטנים יותר מגדולים, אלא החילוק הוא, שקטנים אינם יודעים עסקי אביהם, ולכן אנו צריכים לטעון בעבורם, משא"כ בגדולים, שמסתמא יודעים עסקי אביהם, אין אנו צריכים לטעון בעבורם. ולפי"ז מובן שפיר שלקוחות דומים יותר ליתומים קטנים, כיון שגם הם אינם יודעים עסקי הלוה.
- ה. **נפק"מ בין המהלכים:** וכתבו, שיש נפק"מ בין התירוץ, לגבי יתומים שהיו קטנים בשעת מיתת אביהם ונתגדלו, שלפי התירוץ הא' ליכא שבועה, כיון שעכשיו מצוה עליהם לפרוע חובת אביהם, אבל לפי התירוץ הב' איכא שבועה, שאינם יודעים עסקי אביהם. וההפלאה (ד"ה בא"ד וא"ת למאן) הוכיח מדברי התוס' (ד"ה נמצאת) שקטנים ונתגדלו דינם כגדולים לפי רבנן דאב"י קשישא, וזהו כמו התירוץ הא'.

ג) מעשה דאמיה דרמי בר חמא, ביאור סברת ר' ששת

- א. **סוגיית הגמ':** הגמ' מביאה מעשה עם אמו של רמי בר חמא, שכתבה ב' שטרות על נכסיה לב' בניה ביום אחד, א' בבוקר וא' בערב. ונחלקו ר' ששת ור' נחמן, איזה מהם זוכה בנכסיה, ר' ששת הורה שהבן ששטר נחתם בבוקר זוכה, ור' נחמן הורה שודא דדייני, [הדיין יכול להכריע את הדין ע"י שיקול הדעת, איזה מהם נראה לו שהיה חביב יותר אצל אמו, שמסתמא מסרה לו שטר תחילה].
- ב. **טענת ר' נחמן:** בגמ' מבואר, שטעמו של ר' ששת לא היה מפני שודא דדיני, ששקל בדעתו שהבן ששטר קודם היה חביב יותר לאמו, אלא טעמו, דס"ל שהשטר הקודם יותר זוכה בדין. [אך לבסוף אמר ר' ששת שהוראתו נכונה גם מדין שודא]. ומביאה הגמ', שר' נחמן טען, שלא מסתבר לומר כן, ד'אטו בירושלים יתבינן דכתבינן שעות', [אין נוהגים לכתוב שעות בשטר, ולכן אין חילוק באיזו שעה נחתם השטר].
- ג. **סברת רש"י:** ויש לעיין, מה היא סברתו של ר' ששת, ומה היא תשובתו לטענת ר' נחמן. ומצינו בראשונים ב' דרכים בזה. רש"י (בסמוך, ד"ה לאו) ביאר, דר' ששת סובר כר' מאיר, דעדי חתימה כרתי, וס"ל שאף בב' שטרות שנחתמו ביום א', השטר הנחתם קודם זוכה תחילה.
- ד. **עדי בחתומי זכין לו:** הריטב"א (ד"ה חדא) הביא בשם הר"ר פנחס הלוי להוסיף ביאור, דר' ששת סובר 'עדי בחתומי זכין לו' [העדים מזכים את הממון לבעל השטר ע"י חתימתם], ולכן האח ששטר קודם זוכה מיד בשעת החתימה, ואינו צריך להמתין עד סוף היום. [ועי' בחי' רעק"א (לתוס' ד"ה לימא) שהוכיח מכאן, דס"ל לרש"י דעדי בחתומי זכין לו מועיל גם באופן שאין הזמן מוכח מתוך השטר].
- ה. **סברת הרא"ש:** אולם הרא"ש (סי' יג) ביאר סברת ר' ששת באופן אחר, דס"ל כר' אלעזר, דעדי חתימה כרתי, ועיקר זכותו של השטר תלוי בשעת המסירה, ולא בשעת החתימה, אך יש לתלות שמסתמא אותו שטר שנחתם תחילה גם נמסר תחילה. וכן הביא השיטמ"ק (ד"ה ויש להשיב) בשם רבינו יונה. ובתוס' הרא"ש (ד"ה א"ל דקדים) הביא שני הדרכים הנ"ל. [וסברת ר' נחמן יתבאר בסמוך (סי' ד)].

ד) ביאור טענת ר' נחמן, 'אטו בירושלים יתבינן'

- א. **סוגיית הגמ':** הגמ' מביאה טענת ר' נחמן על ר' ששת, שלא מסתבר שהשטר הקודם זוכה בדין, משום ד'אטו בירושלים יתבינן דכתבינן שעות'. והיינו, שכיון שאין אנו נוהגים לכתוב שעות בשטר, לפיכך אין חילוק באיזו שעה נחתם השטר, אלא שני השטרות זוכים בסוף היום.
- ב. **ביאור טענתו:** רש"י (ד"ה אטו) ביאר טענת ר' נחמן, שכיון שבני המקום אינם מקפידים לכתוב שעות, הרי גילו דעתם שאינם הולכים אחר שעות היום, אלא אחר סוף היום.
- ג. **ב' דרכים בסברת ר' נחמן:** והנה הבאנו לעיל (סי' ג) ב' דרכים בביאור סברת ר' ששת, וממילא יש לנו ב' דרכים בביאור סברת ר' נחמן. לפי רש"י צ"ל דס"ל לר' נחמן, שכיון שאין נוהגים לכתוב שעות בשטר, גילו דעתם שזכות השטר חלה בסוף היום, ולא בשעת חתימת העדים. ולפי הרא"ש צ"ל דס"ל לר' נחמן, שכיון שאין נוהגים להקפיד על השעות, אין לתלות שמסתמא השטר הנחתם תחילה נמסר תחילה.
- ד. **דיוקם של האחרונים:** האילת השחר (ד"ה אטו) העיר, מהו לשון 'אטו בירושלים יתבינן', הא לכאן אפילו אם היו יושבים בירושלים לא ישתנה דינו, כיון שבשטרות אלו לא נכתבו השעות. ודייק מזה, שתלוי במנהג המקום, ובמקום שנוהגים לכתוב השעות, אזלי' בתר השעות אפילו בשטר שלא כתוב בו שעות. וכן דייק ההגהות וציונים (ד"ה אטו) מדברי השו"ע. וכן נקט רעק"א (להרמב"ם, הל' מלוה פ"כ ה"ג).
- ה. **תלוי בדעת בני העיר:** ולדבריהם צ"ל, שאין הדבר תלוי בדעת בעל השטר, או בדעת העדים, אלא בדעת בני העיר, שאם הם אינם מקפידים על השעות, ממילא אין טעם שהשטר הקודם זוכה בדין. אך סברת הדבר צ"ב. שלפי רש"י לכאן תלוי בדעת בעל השטר והעדים, מתי רוצים לזכות את בעל השטר, וגם לדעת הרא"ש לכאן תלוי בדעת בעל השטר, אם יש לתלות שמסתמא ימסר שטר הקודם תחילה. וצ"ב.

דף צד

למה ב' שטרות היוצאים ביום א' תלוי אם ע"ח כרתי או ע"מ כרתי

גמרא:

אתמר ב' שטרות היוצאים ביום אחד
רב אמר חולקין ושמואל אמר שודא
דדייני לימא רב דאמר כר"מ דאמר
עדי חתימה כרתי ושמואל דאמר כרבי
אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי

תמצית הסוגיא:

הגמ' מביאה מחלוקת בין רב ושמואל, לגבי ב' שטרות היוצאים ביום א', ולא ידוע איזה היה קודם, רב אומר חולקין ושמואל אמר שודא דדייני. ובתחילת הסוגיא רוצה הגמ' לתלות נידון זה במחלוקת המפורסמת בין ר' מאיר ור' אליעזר, אם עדי חתימה כרתי או עדי מסירה כרתי. וכמובן, כוונת הגמ' צריכה ביאור, מה היא השייכות בין שתי המחלוקות.

רש"י ותוס' ביארו, שלפי ר' מאיר דס"ל עדי חתימה כרתי, הדין ראוי להיות יחלקו ולא שודא דדייני, משום שכוחם של שני השטרות הם שוים, ואין זה זוכה יותר מזה, אפילו אם אחד מהם נחתם קודם. אך כתבו ב' דרכים לבאר טעם הדבר, למה אין כח לשטר הקודם לזכות קודם, כמו שיתבאר.

רש"י ביאר, שכיון שלא כתבו שעות בתוך השטר, הרי גילו דעתם שאינם מקפידים כלל על השעות, אלא רק על היום.

התוס' ביארו טעם הדבר על פי יסוד גדול בדיני שטרות, שכל כוחו של השטר הוא רק במה ד' מוכח מתוכו. ועפי"ז ביארו, שאין כח בשטר לזכות למי שקודם בשעות, משום שאין השעות מוכח מתוכו. וכ"כ הרא"ה, אך הוא כתב, שעיקר היסוד הנ"ל, דבעינן מוכח מתוכו, זהו תלוי במחלוקת אמוראים, אם אמרי' 'עדי בחתומיו זכין לו'. [אולם הרמב"ן חולק על עיקר יסודם של התוס', וס"ל דלא בעינן מוכח מתוכו כלל, אפילו למ"ד 'עדי בחתומיו זכין לו'].

ר"ת [מובא בתוס'] ביאר סברת הגמ' באופן אחר, שבאמת מעיקר הדין יש כח בשטר יכול לזכות למי שקודם בשעות, [דס"ל דלא בעינן מוכח מתוכו], אך כיון שלפי ר"מ עיקר השטר הוא חתימת העדים, ולא מסירת השטר, לכן כיון שלא הוזכר השעות בתוך השטרות, והחתימות נראות כאילו הם שוות, לפיכך אמדינן דעתו של בעל השטר, שמסתמא כוונתו היתה להקנות לשני הקונים בשוה. ולכן הדין הוא יחלוקו.

תמצית מראי מקומות

א. גמ'

מביאה מחלוקת רב ושמואל, לגבי ב' שטרות היוצאים ביום א', ולא ידוע איזה היה קודם, רב אומר חולקין ושמואל אמר שודא דדייני.

והגמ' רצה לתלות נידון זה במחלוקת המפורסמת בין ר' מאיר ור' אליעזר, אם עדי חתימה כרתי או עדי מסירה כרתי.

[וכונת הגמ' צריכה ביאור, מה היא השייכות בין שתי המחלוקתים].

מהלך א', רש"י ותוס'

ב. רש"י ד"ה כר' מאיר

ביאר, שלפי ר' מאיר דס"ל עדי חתימה כרתי, א"א לומר שודא דדייני, משום שאין זה זוכה יותר מזה, אפילו אם א' נחתם קודם, דמדלא כתבו שעות בשטר הרי גילו דעתם שאין מקפידים על השעות כלל. ולכן אמרי' יחלוקו.

ג. תוס' ד"ה לימא רב

ביארו גם כן על דרך רש"י, שלפי ר' מאיר אין השטר הקודם בשעות זוכה יותר משטר השני, אך ביארו טעם הדבר באופן אחר, על פי יסוד גדול, שכל כוחו של השטר הוא רק במה ד'מוכח מתוכו', ולכן אין כח בשטר לזכות למי שקודם בשעות, משום שאין זה מוכח מתוכו.

'מוכח מתוכו'

ד. חי' הרא"ה בסוגיין, ד"ה איתמר

כתב כיסודם של התוס', שאין כח לשטר במה דלא מוכח מתוכו, ולכן אין השטר זוכה למי שקודם בשעות, כיון שאי"ז מוכח מתוכו.

אך כתב, שנידון זה תלוי בדין 'עדי בחתומיו זכין לו', ובעיני מוכח מתוכו רק לפי המ"ד דאמרי' עדי בחתומיו זכין לו.

ה. גמ' ב"מ יג.

מביאה בשם אביי יסוד גדול בדיני שטרות, 'עדי בחתומיו זכין לו'.

והיינו, שלפי ר"מ דעדי חתימה כרתי, כל כוחו של השטר לפעול קנין [במכר] או זכות גבייה [בהלוואה] חלה ע"י חתימת העדים, ולא ע"י מסירת השטר או נתינת ההלוואה. [אך בתנאי שלבסוף יגיע השטר ליד הלוקח או המלוה].

ו. ספר הזכות להרמב"ן, גיטין פו: ד"ה ותשובת

חולק על יסודם של התוס', וכתב דלכו"ע לא בעינן מוכח מתוכו.

[אך כתב גם כן דסוגיין אזלא כמ"ד עדי בחתומיו זכין לו, אבל מטעם אחר, עיי"ש].

מהלך ב', ר"ת

ז. תוס' שם

הביאו בשם ר"ת, שמעיקר הדין יש כח בשטר יכול לזכות למי שקודם בשעות, [דס"ל דלא בעינן מוכח מתוכו].

וביאר סברת הגמ' באופן אחר, שכיון שלפי ר"מ עיקר השטר הוא חתימת העדים, ולא מסירת השטר, לכן כיון שלא הוזכר השעות בתוך השטרות, והחתימות נראות כאילו הם שוות, לפיכך אמדין דעתו של בעל השטר, שמסתמא כוונתו היתה להקנות לשני הקונים בשוה.

ח. הערות וצינונים ד"ה רב דאמר כר"מ

האריך לבאר כל השיטות הנ"ל.

ליתר עיון, ב' מהלכים ברש"י

ט. מהר"ם שיף ד"ה נימא רב

כתב, דרש"י אזיל לשיטתו, דס"ל דדין שודא דדייני הוא שהדיינים שוקלים בדעתם מי ראוי לזכות בדין, ועפי"ז כתב, שזה לא שייך בסוגיין לפי ר' מאיר, שהרי אין זה זוכה יותר מזה.

אבל לפי ר"ת [מובא בסמוך], דס"ל דדין שודא הוא שהרשות ביד הדיינים ליתן למי שירצה, לפי"ז בסוגיין שייך דין שודא גם לר' מאיר.

י. רש"י, תוס' פה: ד"ה שודא

נחלקו בפירוש הדין ד'שודא דדייני'. רש"י פירש, שהדיינים יכולים להכריע את הדין כפי אומד דעתם, מי ראוי לזכות בדין. והתוס' פירשו, שהרשות ביד הדיין ליתן למי שירצה.

יא. פרדס יצחק בסוגיין, אות כה

האריך לבאר כוונת רש"י בסוגיין, שכיון שאין כותבין שעות גילו דעתם שאין הולכים כלל אחר השעה הקודמת, ואין קדימה לשום א' מהם, ונחשב כאילו שניהם זכו בבת אחת. וכתב, שלפי זה דברי רש"י אתי שפיר אפילו לשיטת ר"ת בדין שודא, ודלא כמהר"ם שיף.

עין משפט נר מצוה

כפי א מ"י פ"ה מהל' זכיה
טו וי' ופ"ה מהל' גירושין ר"ל
הטו וי' ד"ה ת' סגמ פסג' נ
וסק טושי' ח"מ פסג' קונ'
הטו ד' פסג' נ' פסג' א'
ועושי' ח"מ פ"ה קל פספ"י
וה"י קלג פספ"י
ל' ב' טושי' ח"מ פ"ה ס"י נר
פסג' ב' פסג' ח'
לא ג מ"י פ"ה מהל' מלוה
ולוה ה' ה' סגמ פסג' נ'
טושי' ח"מ פ"ה פג סקפ' ג:

פניני רש"י

עדי מסירה ברתיה ואלן
לרץ לתמוס בנגו וכו' כגם
קרא וכתב אמתיה הגט
מתיר ולא אמתיה ידי
עדים...

עדי מסירה ברתיה

...ומתוס עדים בענין שירלו
מאמתיהם...
(ד"מס' ג"צ ק"ק. ד"ה ר"ב
פסג')

תוס' ר"ד

תלינן מסירה אחר שעות חתימה ה"נ תלינן המסירה בשעת חתימה ואפי' אם חתימה לומר לנמסר אי אפשר ואחד מהם נחתם קודם לתכרו אריה מיעור סבר דשניהם נחתמו צבת אחת ואין דעתו כלל כשמוכר להם אפי' צוה אחד זה שיקנה אחד יותר מחברו אלף דעתו שיקנה זה כצו זה והוא כאלו מאסר שניהם צבת אחת ואין מעיל הקדמת החתימה כלום ואי נמי העדים שום בשני שטרות אימנא בשעה שעסקין בצוות ענין חתמנו דקינן יכול לחזור צו או לקיים שניהם הלך אמר רב מולקין ושמואל דאמר כרבי אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי וכיון שיואל השטר עדי המוכר ליד הלוקח נזכר הוא שלף למסור צבת אחת אלף זה שלף בשני זה דהמסירה ציד המוכר דכומצין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו אלף החתימה לר' אלעזר לאו עיקר ענין חתמנו דקינן ציד הלך אמר שמואל שזולד דדיינו שיס כח ציד הדיינים מנובחקים ליתן לכל מי שירלו דהואיל ור' אלף לפי הענין להיות צבת אחת אימור אימורתי ללאו שזכה וכן (לעיל דף פה): גבי שני נטויה שניהם מ"ח דליכא שזולד וכן גבי היא דל' דאן אמרו בשליה פ"ק דגיטין (דף ק"ג) (וס' דמיימי הלף וכן צ"י יחסין (קדושין ע"ד. וס' גבי נאמן הדיין וכן בתמוכר את הציט (כ"ב סב): גבי רכבא דלקלי וכן בשבועת העדות כרישיה (שבוט' ל): וגבי אמר רב נתמן בחוקא בתימם (כ"ב סב. וס') מדמינן דינא דלגליס גבר לשזולד דדיינו ומשנינן עמאן דלגליס גבר איכא לניקס עמא דמילתא שזולד דדיינא לניכא לניקס עמא דמלתא ולא משום אומדנא דעתא אלף זמקוס שיוכלו לכות שניהם צבת אחת אי' צ' זעלני חוצין ציזם אחד או שד' כחולות ציזם אחד כולי עלמא מודי דיחלוקו דחשו רבנן להפסד זעלני קוצין משום נעילת לנת ולכחזת אשה משום חינא אלף זמקומות אי' פמננה עבד שזולד היכא דליכא לניקס דמך קדים והלכך שקר עד כאן לשון ר"ת: (ועי' תוס' לעיל פה: ד"ה שירלו):

כתב לאהר וימסר לאהר

אלף משום דתמימה כרבי נאמר וכו' טעמיה דהא לאו בירושלים יצטינן: הנחו תרי שטרי. של מוכר שירלו של עד הלח: חתם: ע"פאל

אלף משום דתמימה כרבי נאמר וכו' טעמיה דהא לאו בירושלים יצטינן: הנחו תרי שטרי. של מוכר שירלו של עד הלח: חתם: ע"פאל

אלף משום דתמימה כרבי נאמר וכו' טעמיה דהא לאו בירושלים יצטינן: הנחו תרי שטרי. של מוכר שירלו של עד הלח: חתם: ע"פאל

כתב לאהר וימסר לאהר

אלף משום דתמימה כרבי נאמר וכו' טעמיה דהא לאו בירושלים יצטינן: הנחו תרי שטרי. של מוכר שירלו של עד הלח: חתם: ע"פאל

תבות

ושמואל דאמר כרבי אלעזר דאמר. (אע"פ שאין עליו עדים אלף שנתנו בשני עדים גזבה מנכסים משועבדים שאין העדים חותמין על הגט אלף מפני תיקון העולם שמנא ימותו עדי מסירה או ליכא למדינא היא אלמנא עדי מסירה עיקר והכא יכ לומר שמנא האחד היה חביב עליו יותר וקדם ומסרו לו ואלף השני הטעה וזי לא ידעינן נימנא שזולד דדייני לפי מה שסבר רואים מי מהם היה רגיל אלףו יותר שזולד עדיפא מחלוקה: דכחול עילמא כ"י אלעזר. דקיימנא לן כותמיה זמגטין ואיכא למימר שזולד ואיכא למימר חלוקה עדיפא: פליגי: הולקין. אלמנא חלוקה וצדפא: ר"מ ה"א. וליכא למימר שזולד במתימנא: (ב) כתב לאהר. לכתוב ולא מסר לו עד שכתב שטר שני לאחר עליה ומסר לו: ואי ר"מ כ"י. אלף לאו רבי אלעזר ואיכא למימר שזולד ואיכא למימר חלוקה וקמי חולקין אלמנא חלוקה עדיפא: תנאי היא. איכא למימ"ד שזולד עדיק ואיכא למי"ד חלוקה עדיפא: והכ"א כ"י. פגליה צ"ק דגטין הולך גנב לפגרי והלך וצניקו ולא מלכו שמת ימורו למשלח ממ הנשלח ימורו ליורשים כ"י ע"י ויחולקו יורשי משלח ויורשי מי שנתלחו לו: (וכן אמרו מה ששיראה שלש יעשה דחינו שליח ועשה אלמנא שזולד עדיפא: אמיה דרמי בר המא כ"י. ולא נודע למי מסרה חתמה שטר מתנה: אטו בירושלים יצטינן ומינן דלף הפקדון צ"י מקוס לכתוב שעות גילו מנהגם שאין הולכים אחר הקודם לכו ציזם ושיניהם שום: אלא גבי מאי טעמא עבד הכי. ולא אמר יתקון: שזולד דדייני. כרבי אלעזר דאמר עדי מסירה כרמי ולי נרעה שזה היה חביב לה יותר וקדמה ומסרה לו חתמה: אי' אלא נמי יחיה לדיד שזולד דדייני וכן שפקמי אי דקין שזי חן לך כח להזיל מידו שטרי ילא מינ"ד זכאי בשזולד דדייני: אלא דינא. על פי הלכא גיטתא וישיבה: לאו בתורת האי תורת לה. לא אמרת טעם שלך משום שזולד דדייני

אלף משום דתמימה כרבי נאמר וכו' טעמיה דהא לאו בירושלים יצטינן: הנחו תרי שטרי. של מוכר שירלו של עד הלח: חתם: ע"פאל

אלף משום דתמימה כרבי נאמר וכו' טעמיה דהא לאו בירושלים יצטינן: הנחו תרי שטרי. של מוכר שירלו של עד הלח: חתם: ע"פאל

אלף משום דתמימה כרבי נאמר וכו' טעמיה דהא לאו בירושלים יצטינן: הנחו תרי שטרי. של מוכר שירלו של עד הלח: חתם: ע"פאל

אלף משום דתמימה כרבי נאמר וכו' טעמיה דהא לאו בירושלים יצטינן: הנחו תרי שטרי. של מוכר שירלו של עד הלח: חתם: ע"פאל

מסורת הש"ס

גמר (א) גיטין ע"י ט"ו
גיטין פ"י (א) גיטין ע"י ט"ו
ג"צ קבל. ופי' תוס'
רש"י (א) גיטין פ"י (א)
קבל נאמר ומסר
לחבר. נכתב לחבר הגט
ולא כ"י (ל"ז) פ"י בגבל
תרי"ח (א) גיטין ע"י ט"ו
ערך ש"ד ע"פ

הגרות

תרי"ח ד"ה לימא בעמוד
הפוסק. וגבי אמר רב
המקום בחוקת הבתים
בפרקין דרנא דאלים
גבר כ"י. ל"ז:
(ד"ס)

תוס' ר"ד

הנ"ל בירושלים ומתבין שעות
כל הקודם בביתנו אפי' עשה
א' מסתמא הוד דקמו בטביותו
בחתן כל הקודם את החתנה
אפי' נשוא וכתב אבל לירון
דלא קפדין בשעות אפי' שיה
קודם את חתונה בשעות
הקדמה זו מומלת לו לומר
מסתמא זו קדם למסירה אלא
שיניה שיו יודין ביניהם שיי
שמה את חתונה בשעות יותר
ולאו מוסר חתולה והוא זכיה
בנסכים אי' אלא נמי שיי פ'
ותרו דידו נמי שיי (וכיון
ששפקי הדין שוב אין לך כח
להוציא מידו שתי יצא מביד
זכאי בשי"י א"ל אלא דנא
הדינא זכ"י פ' שרי"ג היה
מפונה ע"פ ר"ש בנחלא אבל
יש"י ע"ש ותיב דלאו כל דינא
עבד שיי א"ל אם הוא מתנה
דקייקו שריותו ותו שיקרא
זכ"י פ' שלא אמות לך
משום שזולד אלא משום
דקדים בחתימה כ"רמ' ובה
טעם דהא לאו בירושלים
ומינן: וזה עדיפא אינו
דומת לאהר משום דגסי'
כפ' מ"ש אימי דבבב"ח
אמרו (אורחא) בחתימה לכתובה
לכתב' א וצדפא בחתימה
דבי"ח ושכבא אויל
דבי"ח קמי' ר"י שזולד אוקמי
בנסכא אלו ר"י בי"ח לקמיה
ד"י אוקמי בנסכא אלו ר"י
לקמיה ד"י כ"י מ"ש אוקמיה
גור ל"י בנסכא אי משום
הדהיה או שכבא אי' הכי
א"ש כל שאליו עבר חתן חתן
במנתו אימור דאמר שמואל
לעצמו לאתר מי אמר אי' ל'
בפירוש אבד שמואל בין לו
לאתר. והיה משעה הות
מתנה ש"י ולפיכך המאותר
זכאי אלו היה מתנה בריא
וכל הקודם יהי זכ"י בענין
כתוב כפי ר"ה וקיל' דהא
דמי ר"י ש"י עבד היה
רמי מתנה בריא עבד כפי
שמת מתנה ש"י: תתנו ר"ה
ש"י דאתר לקמיה דרב יוסף
פי' שטר מתנה ליה על שיה
זכ"י חתוב היה בין הדין
והיה חתוב בריא בינין
וחוזה חתוב בריא בינין
בנין בנסכא אי' אלא נא
אפסי' אי' אלו אתר על
החתונה אימא בר כ"י בנין
את א"ל לכתוב ליה מי
אין

חדושי צד ע"א – צד ע"ב הרא"ה קט

קנה, מידי דהוה אגט אשה, שכיון שהגיע גט לידה מגורשת נמורה ואפילו לבו ביום, ואפילו כתוב בו חרש שנה שבוטע או שכתב לשניהם בו ביום קודם שמסר לאחד מהם, ואח"כ מסר לאחד תחלה בו ביום וחזר ומסר לשני, זה שמסר לו תחלה קנה, כיון שנמסר לו ביום, שאינן שוין אלא כשנמסר להם למחר, לפי שהשטר אינו קונה אלא משעה שמוכיח מתוכו, והרי שניהם כתובים באחד בניסן, וכשנמסר להם לאחר זמן, הרי הן קונין מאחד בניסן נמצא ששניהם שוין, אבל כשנמסר לאחד בו ביום, הרי זה קנה לאלתר מידי דהוה אגט אשה כדפרי', ותו לא קני אידך, וכיון שכן, כל שנמסר לאחד מהם תחלה בו ביום הוא קנה^ל, ואלו נמסרו שטרות אלו בו ביום, שודא איכא למימר דהאי ודאי אי דמר לאו דמר, אפילו הכי חלוקה עדיפא, דהא כל היכא דנמסר למחר איכא למימר חלוקה ואפילו בו ביום נמי, וכגון שזכה לשניהם כאחד.

[דף צד ע"ב] ואמרינן לא דכ"ע כר"א והכא כהא קא מפלגי רב סבר חלוקה עדיפא ואפילו לר"א, כיון דאפשר בחלוקה כלל, וכגון שזכה לשניהם כאחד, ולהכי עדיפא, משום דלא אפשר דניטעי אלא בפלגא. ושמואל סבר שודא עדיפא מפעמא דאמתן דמפי שכיחא לר"א שודא מחלוקה, ותו דהכי עדיפא לן, דהא כי אמרינן שודא אפילו הוה הכי דשניהם זכו כאחת לא אפשר דניטעי אלא בפלגא, ואיפשר דרבין כלוה ליהוה דהכי מדינא. והשחא דאתנן להכי, הוא הרין נמי דהוה יכול למימר שמואל דאמר כר"א דאמר עידי מסירה כרתי, פי' אף עידי מסירה והוא הרין לעיד תמימה, ומיהו אליבא דשמואל איכא תרתי קניות בעידי תמימה וכעיד מסירה, ולא ירעינן האי סברא במאי זכי להו להני, אי בעידי תמימה אי בעידי מסירה, דאע"ג דהני שמרי הא איתגהו קמן ותמימי, אפשר דהכי להו בעידי מסירה מקמי דליחתמינהו לסהדי, או אפשר דגלי אדעת' דלא בעי דליזכו אלא בעידי מסירה, ואם איתה דבעידי מסירה בלחוד זכי להו, לא סגי' דלא ליהי בו ביום, ואי לא הוה ליה מוקדם, דהא לא זכו אלא מדין עידי מסירה בלחוד,

אב"י אמר דאב"י קשישא איכא בינייהו כו' ולית ל' לאב"י שמא תכסיף, ואע"ג דאב"י הוא דאית ל' האי סברא לעיל בפרק האשה שנפלו [פ. כ], דהתם במוכר פירות קרקע שרדך לוקחי פירות שאין חוששין לשבח הקרקע, אלא להוציא ממנה כל פירות שיוכלו, אבל כאן הרי רביעית זו כסבורה שקרקע זה יהא שלו והיא משביחתו כאדם המשביח את שלו, ועוד דהתם הוא שקרקע שלה ויכולה לעכב על בעלה שלא למוכרו לפירות משום האי חששא, אבל כאן שהיא ראויה לגבות ליכא לאימנעי מהאי מעמא.

והרב אלפסי ז"ל לא כתב מכל זה כלום, והדין עמו, דהא דאב"י קשישא כבר פסק' בגיטין בפרק הניקין [יש פידקון], ולשמא תכסיף פשיטא דלא חיישינן, דהא אפי' בההיא דלעיל [פ. כ] קי"ל כרבא, וכל רבן כהא דמורה אב"י, ואידך נמי כבר פסק רבינו ז"ל כמ"ד מה שנבנה לא גבה ל'.

אמר רב הונא הני תרי אחי ותרי שותפי דאית להו דינא בהדי חד ואזל חד מינייהו דינא לא מצי אידך למימר ל' את לא בעל דברים דידי את. כלומר אין בעל דינו יכול לומר לו את לאו בעל דברים דידי את, אלא שליחותי עבר, ויש לו לקבל עליו מה שדנו לזה, וכיון שכן הרי זה כאלו בא בהרשאה דשליחותי עבר. דחוקא דאית' במתא, דכיון רבן ולא אתא מסחמא נחא ל' וקביל עלי', אבל לית' במתא, לא, מצי אמר אי הוה אנא הוה מענינא מפי, ולא למתני' דנשבעת ראשונה לשניה ולא לשלישית דמא, דהתם שבעה לאחד שבעה למאה.

אתמר שני שטרות היוצאין ביום אחד רב אמר חולקין ושמואל אמר שודא דדייני לימא רב דאמר כר"מ דאמר עידי חתימה כרתי. פי' ועדיו בחתומיו זכין לו^ל, וכיון שכן אפילו נמסר לו השטר אחר כמה ימים הוא קונה מאותו יום שנכתב, ואם כתב לשניהם בו ביום, ומסר להם למחר, אפילו כזה אחר זה, שניהם שוין, ששניהם קונין משעת חתימה, וכיון שכן ראוי הוא שיהו חולקין, ואע"פ שאלו כתב לאחד בו ביום ומסר לו, ואח"כ כתב לחברו, שזה שמסר לו ראשון

לה. הריטב"א הביא לזה, וסיים ומ"מ הלכה כבן גנס, וכן כתב רבינו יהונתן מלוניל ונשבעת ליתומים. לו. כדאיתא ב"מ יג, א. לו. ראה תוס' ב"מ כ. א. ד"ה שובר, ובתוס' רא"ש שם ד"ה ועוד.

סוגיית הדף

קמב רבינו

המגרש

פרק תשיעי גיטין

בנים

הנחות וציונים

חלה קנה וזו ענה עמוקה ואין דרך לנטות ממנה ואפי' (80) נפסקו כר"א בשטרות שהרי על כרחנו אפי' לר"מ הכותב שטר מתנה לחצירו ציוס פלוני ומסר לו צו ציוס קנה מיד לשעתו ואינו יכול לחזור בו כל אוחו היום אפי' שלח כתב צו שעות ואפילו כתב שבע או שנה וכיון שהוא קונה מיד היאך אפשר לדון בכותב שני שטרות ומסר לראשון בשחרית וחזר ומסר לשני ערבית שקנה שני כלום ואפילו קדמה כתיבת שטרו לשל ראשון והלא כתיבה אינה זוכה לו כלל ומסירה זוכה לה בשעתה אלא וזה שהמסר לו קנה והילכך אפילו לר"מ איכא למעבד שודא ודלפרישית הרי טרחתו לקיים הלכה כר"א בגיטין אבל לא בשטרות לפי שהיא סבבא המתחוררת בשמועה זו עכ"ל בספר הזכות.

ובזה שכתב ז"ל דחותה שטה שזפרק מי שהיה נשוי לה נאמרה אלא לדברי האומר עדין בחתומיו וזין לו דשמעינן ליה לשמואל דאמר הכי צפ"ק דמצינא תמימה דלא חזינא ליה לשמואל דאמר לה דהרי לא אמרי' התם בגיטין דמלא שטרי חוב (ב"מ ג.) ולשמואל דאמר לא מיישין בלפרעון מאי איכא למימר הא ניחא אי סבר לה כרב אפי' דאמר בשטרי הקנאה (2) מוקי לה למתני' בשטרי דלאו הקנאה אלא אי ק"ל כצדי דאמר עדין בחתומיו וזין לו אמאי לא יחזיר שמואל מוקי לה למתני' בשאין חייב מודה אי הכי כי אין בזה אחריות נכסים אמאי יחזיר נהי דלא גבי ממשעבדי מצני חרי מנבא גבי שמואל לטעמייהו דאמר אומר היה רבי מאיר שטר שאין בו אחריות נכסים אינו גובה לא מנכסים משועבדים ולא מנכסים בני חורין וזו היא הסיגולה המפורשת שם. ונהי דהך קוגיא נטיא דשמואל מני סבר דעדין בחתומיו וזין לו אבל לא מוכחא דסבר הכי אלא לעולם מני סבר דלא קני עד דמטי שטרא לידיה.

ובידיה להכי אוקמה בשאין חייב מודה ולא אוקמה בשחייב מודה ובשטרי דלאו אקנייתא משום דבעיא לאוקומה בכולהו שטרי ואפי' למאן דק"ל דעדין בחתומיו וזין לו (2) והדרבה התם מוכח דלית ליה לשמואל עדין בחתומיו וזין לו דהא אמר שמואל התם המואל שטר הקנאה בשוק יחזיר לבעלים אי משום כתב ללוות ולא לזה הא שבעד נפשיה (3) ואי אית ליה לשמואל עדין בחתומיו וזין לו אפי' שטר דלאו הקנאה נמי יחזיר אלא ודאי ס"ל לשמואל דבעיא דמטי שטרא לידיה ואי איתא דשמואל מני אמר שודא אפי' לר"מ למה לן לאוקמה כר"א. וכ"ת כיון דחזינן

מ"מ לשמואל כר"א ס"ל כדאמרי' בגיטין דגמ' הכא והתם (נכחמות זד:) אמר (4) רב הלכה כר"א בגיטין כי אמריה קמיה דשמואל אמר לי אף בשטרות למה לן למטרט ולמימר שודא דר"מ למאן דבעי דלמטי שטרא לידיה הא לשמואל על כרחיה אית ליה למעבד שודא אפילו ס"ל דעדין בחתומיו וזין לו כיון דאיחזי ודאי כר"א ס"ל דהא אמר הכי בדיא וזו אינה מודה דאם איתא לר"מ שייכא שודא למאן דבעי דלמטי שטרא לידיה טפי הוה עדין לן לאוקומיה דשמואל (5) אפי' כר"מ ונפקא מינה דאפי' דעי ודאי שלח סס עדי מסירה כגון שלח היה אדם עמהם או שלח היה סס אלא קרובים עבדין שודא לשמואל ואליבא דהלכתא משום דקי"ל דבעי דלמטי שטרא לידיה (ומינה ליתא) (6) דהא אפילו מאן דק"ל דעי דמטי שטרא לידיה טפי חמימה סגי (7) וכמו שנכתוב לפנינו צפ"ק אלא ודאי משמע דלר"מ ליכא למעבד שודא כלל דאע"ג דקי"ל דלא קני בעדי חמימה עד דמטי שטרא לידיה מה צרכו והא כי מטי שטרא לידיה אין המסירה מקנה אלא עדי חמימה הם שמקינן וכיון שאין כותבין שעות הרי הן מקינן בשוק היום לשיניהם כאחד כיון דכבר מטא שטרא ליד כל אי מהם וליכא למימר זה שנמסר בתחלה קנה שאין המסירה מקנה אלא כל שהגיע שטר לידם עדי חמימה מקינן להם בשוק היום ואין לחוש ולומר דשמה לא נמסר אלא למחר דהא לא מיישין להכי אלא היכא דנפל דאיתא ליה דאיתא צפ"ק דמצינא (ב"ב.).

ובזה שכתב ז"ל שזו ענה עמוקה ואין דרך לנטות ממנה שהרי על כרחנו אפי' לדברי ר"מ הכותב שטר מתנה לחצירו ציוס פלוני ומסר לו צו ציוס קנה מיד לשעתו ואינו יכול לחזור בו כל אוחו היום אפי' שלח כתב שעות וכיון שהוא קונה מיד היאך אפשר לדון בכותב שני שטרות ומסר לראשון בשחרית וחזר ומסר לשני ערבית שקנה שני כלום אלו דבריו ז"ל. ואין הגיון דומה לראיה דאין ודאי מודיעא שהכותב שטר מתנה לחצירו ומסרו לו אפי' שלח כתב שעות אינו יכול לחזור בו ולא בשמואל בלבד אלא אפילו בין כתיבה למסירה אין חורטו כלום שבין שאין עדי חמימה מקינן אלא בשעת מסירה נמלא שהקנאה נעשית לאחר חורטו בשעה שמסר ואע"פ אס הקנה לאחר באותו היום אע"פ שכבר מסר לראשון יד שניהם שזה

ספר הזכות

דלמא כר' יוסי דברייחא מש"ה ח"ל למיסמך דרבי אלעזר דכדיא הוא ר"א למאן עליו בשעת הדחק הלבך לא גמרינן מינה למדחא פסקא דשגלי דרבי דאיתמרי דאריא בגיטין אבל לא בשטרות.

א"א דקאי לן הוה דאמר רבא לעינן שטרא פרסאה דמסרי' ניהליה נצפי סודי' ישאל נגבינן ביה מצני חרי והוינן ביה נמי א"ה אפי' ממשעבדי נמי ומפרקינן ליה ליה קלא (א.) ומשמע דבשטר דישאל איה ליה קלא לגבי מסירה ומגבינן ביה אפי' ממשעבדי מ"מ השטר כשר איתא הלכה כר"א אף בשטרות ודנא בתרא הוא. ואיכא למימר דשטרא פרסאה הוא גופיה כשר (הוא) דאמרי' צוזי [דיהינן] קמיהו קני ושטרא ריאה בעלגתא הוא אלא משום דחשדי ודלמא לא יהיב קמיהו כלום וסיקרא הוא מש"ה צעינן ערכאות של עובדי כוכבים וכיון דמסר ליה שטרא נצפי ישראל הא אודי קמיהו דקושטא חמוס פרסאי וחוי שקיל מיינה והו"ל כשל ערכאות של עובדי כוכבים לגבי חרי אבל לא למשעבדי לפי שאין השטר בעלגתא כשר והודאה של עדי מסירה אינה עושה אלא מלוה על פה.

עוד קשה עלינו מוז שאמר צפ"ק מי שהיה נשוי רב אמר חולקין ושמואל אמר שודא דדיינא דאוקומה חולקין כר"מ ושודא כר"א וקי"ל הלכה כשמואל דר"מ דהוה דינא עבד צהו שודא וכשהאמר שאין הלכה כר"א בשטרות קשיא הלכתא אלהלכתא וזו שאלה קשה על דעת רוב הפוסקים הגאונים שפוסקים כר"א בגיטין ולא בשטרות.

ותשובות שאלה זאת שנשאלנו בגמ' דלר"מ חולקין וליכא שודא אלא לר"א לא נאמרה שיטה זו אלא לדברי האומר עדין בחתומיו וזין לו דשמעינן ליה לשמואל דאמר הכי צפ"ק דמצינא (ב"ב.) דודאי כיון דעדין בחתומיו וזין הרי שמיהם כאלו נחתם בשעה שכתב אפי' מתר וחזר ומסר שניהן קונין משעת חתימה שהיא לשיניהם כאחד ושיניהם וזין כאחד מאי אמרת שמה כתב ומסר לראשון ואח"כ כתב לשני דינא דחולקו שכיחא טפי וטפי והלכך לר"מ חולקין ושמואל כר"א וכיון דעדי חמימה אין כורתין ציינן לשעות הו"ל כשטר שאין עליו עדים דעדי מסירה כורתין צו ומי שנמסר לו מחלה צו ציוס קנה ומסתמא ציומן נמסרו שניהן (דלא מקדים אינש פורענותא לנפשיה) מאי אמרת שמה לשיניהם מסר כלאח דינא שודא שכיחא טפי אי נמי דכל היכא דמצינן למימר או כולה דמר או כולה דמר עדיפא לן למעבד שודא וכיון דקי"ל דלא קני בעדי חמימה עד דמטי שטרא לידיה אפי' לר"מ איכא למעבד שודא שהרי בשעה שכתב להם לא קנו כלום ושעט שמסר להם הוא שקונין הלבך אס מסר לראשון וחזר ומסר לשני זה שמסר לו מחלה קנה.

(א) גי' מהר"ם ד"ה פ"א נפסקו: (ב) פי' שטר הקנאה שמקנה לו נכסיו מקומם בין ילוה בין לא ילוה [רש"י שם] (מריס, א"ש): (ג) גי' ד"ה: (ד) ובמהר"ם הגי' וכיון דשמואל ובשמי"ק כתי' הגי' ואי דשמואל: (ה) ע"ש בב"מ דף יג. ברש"י ד"ה (מתני' בסאי מרקי) [היחא] כתי' שדחה ראייה זו של הרי"ן וצ"ע דהא ע"כ ל"ל לשמואל לאו גבי ספר באב"י אפי' דהיי"ט קאמר בתריא אלא אי סבר לה באב"י כו. וצ"ע גי' ה"ה"ת כאן (כ"א): (ה) צ"ל רב יודיה אמר רב (ש"ס): (ו) גי' שמי"ק כתי': (ז) גי' מהר"ם: (ח) גי' שמי"ק מוחזק: (ט) גי' שמי"ק כתי' וכת' בסת"י:

עין מושפט
נר מצויה

צד: מי שהיה נשוי

פרק עשירי

כתובות

מסורת
הש"ס

תלין מסירה אחר שעות חמיתה ה"ג תלין המסירה בשעת חמיתה ואפי' אם תימצי לומר לנמצא אי אפשר ואחד מהם נחמס קודם לתכרו איכו מיהי כפר דשניהם נחממו צבת אחת ואין דעתו כלל כשמוסר להם אפי' צוה אחר זה שיקנה אחד יותר מתכרו אלא דעתו שיקנה זה כמו זה והוי כאלו מסר שניהם צבת אחת ואין מועיל הקדמת החמיתה כלום ואי נמי העדים שוים בשני שטרות אימא בשעה שעסקין בצומו ענין חממו דקנין יכול לחזור צו לו לקיים שניהם הלכך אמר רב חולקין ושמואל דלמך כרבי אלעזר דלמך עדי מסירה כרמי וכיון שזאל הטעם מיד המוכר ליד הלוקח נזכר הוא שלא למסור צבת אחת אלא זה שלא בשני זה דהמסירה ציד המוכר דכומצין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו אצל החמיתה לרי' אלעזר לאו עיקר הוא ולא תלין ציה הלכך אמר שמואל שזאל דלייני שיש כח ציד הדיינים מוצהקים ליתן כלל מי שירצו להאילי וא"ל לפי הענין להיות צבת אחת אימור אימיתי לאותו סוכה וכן (עליל דף פה:) גבי שני שניהם כתיב פ"ח דליכא שזאל וכן גבי הדיא דכאן אמרו בשליה פ"ק דגנין (דף יד: וש) דמייטי הכא וכן צ"י ויסקין (קדושין עג: וש) גבי נאמן דדיין וכן המוכר את הבית (ב"ב פג: כג) גבי רכבא דקדלי וכן בשבועת העדות כריסיה (שבועות ל: וגבי אמר רב נתנמן בחוקת הצמים (ב"ב לה: וש) דמדיין דינא דלאים גבר לטורא דדייני ומשנין דמלן דלאים גבר איכא למיקס עלה דמילתא שזאל דדינא ליכא למיקס עלה דמלמא ולא נמוס אומדנא דעמא אצל בנקוס סיכולין לכות שניהם צבת אחת א"כ כחוצות ביים אחד כולי עלמא מודו דיתלוק דקשו רבנן להפסק בעלי חובין משום נעילת דלת ולכחוצת אכשין משום מינא אצל בנקומות א"כ צבתמנה בעוד שזאל היכא דליכא לנימנר דחד קדים והאטר שקר עד כאן לשון ר"ת: ונע"פ תוס' עליל פה:

פניני רש"י

עדי מסירה כרתית, ואין לך לתמוס בגט וכו' כתב קרל וזכר לחמיתה כתיב ולא אחמיתם ידי עדים...

עדי מסירה כרתית... ומיהו עדים בענין שירוצו שנמנעם...

תוס' ר"ד

ושמואל דאמר כרבי אלעזר דאמר ר"מ כרמי לא דכולי עלמא כרבי אלעזר והכא בהא קמפלגי רב סבר חלוקה עדיפא ושמואל סבר שורא דדייני עדיפא ומי מצית מוקמת ליה לרב כר' אלעזר והאמר רב יהודה אמר רב הלכה כרבי אלעזר בגיטין כי אמריתא קמיה דשמואל אלא אף בשטרות מכלל דרב סבר כרבי אלעזר מיהו שני רב כר"מ ושמואל כרבי אלעזר מיהו שני שטרות היוצאים ביום אחד חולקין תיובתא דשמואל אמר לך שמואל הא מני ר"מ היא ואנא דאמרי כר' אלעזר אי ר"מ אימא סיפא כתב לאחד ומסר לאחר זה שמסר לו קנה ואי רבי מאיר אמאי קנה האמר עדי חתימה כרתי תנאי היא דתניא (א) וחכמים אומרים יחולקו וכאן אמרו מה שירצה השליש יעשה (ב) אמיה דרבי בר חמא כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא לאורתי כתבתיהו לרבי עוקבא בר חמא אתא רמי בר חמא לקמיה דרב ששת אוקמיה בנכסא אתא רב ששת לקמיה דרב נתנמן אוקמיה בנכסא עבד מר הכי א"ל ומ"מ עבד מר הכי א"ל דקדים א"ל אמו בירושלים יתיבין דכתבין שעות דלאי מר מאי טעמא עבד הכי א"ל שורא דדייני א"ל אנא נמי שורא דדייני א"ל חדא דאנא דיינא נמי לאו דיינא ועוד מעיקרא לאו בתורת הכי אתית לה יתגהו תרי שטרי דאתו לקמיה דרב יוסף חד הוה כתוב בחמשא בניסן וחד הוה כתוב ביה בניסן סתמא אוקמיה רב יוסף לההוא דחמשא בניסן בנכסים אמר ליה אידך ואנא אפסיד אמר ליה את ידך על התחנותה אימא בר כ"ט בניסן את א"ל וכתוב לי מר טירפא

ושמואל דאמר כרבי אלעזר דאמר ר"מ כרמי לא דכולי עלמא כרבי אלעזר והכא בהא קמפלגי רב סבר חלוקה עדיפא ושמואל סבר שורא דדייני עדיפא ומי מצית מוקמת ליה לרב כר' אלעזר והאמר רב יהודה אמר רב הלכה כרבי אלעזר בגיטין כי אמריתא קמיה דשמואל אלא אף בשטרות מכלל דרב סבר כרבי אלעזר מיהו שני רב כר"מ ושמואל כרבי אלעזר מיהו שני שטרות היוצאים ביום אחד חולקין תיובתא דשמואל אמר לך שמואל הא מני ר"מ היא ואנא דאמרי כר' אלעזר אי ר"מ אימא סיפא כתב לאחד ומסר לאחר זה שמסר לו קנה ואי רבי מאיר אמאי קנה האמר עדי חתימה כרתי תנאי היא דתניא (א) וחכמים אומרים יחולקו וכאן אמרו מה שירצה השליש יעשה (ב) אמיה דרבי בר חמא כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא לאורתי כתבתיהו לרבי עוקבא בר חמא אתא רמי בר חמא לקמיה דרב ששת אוקמיה בנכסא אתא רב ששת לקמיה דרב נתנמן אוקמיה בנכסא עבד מר הכי א"ל ומ"מ עבד מר הכי א"ל דקדים א"ל אמו בירושלים יתיבין דכתבין שעות דלאי מר מאי טעמא עבד הכי א"ל שורא דדייני א"ל אנא נמי שורא דדייני א"ל חדא דאנא דיינא נמי לאו דיינא ועוד מעיקרא לאו בתורת הכי אתית לה יתגהו תרי שטרי דאתו לקמיה דרב יוסף חד הוה כתוב בחמשא בניסן וחד הוה כתוב ביה בניסן סתמא אוקמיה רב יוסף לההוא דחמשא בניסן בנכסים אמר ליה אידך ואנא אפסיד אמר ליה את ידך על התחנותה אימא בר כ"ט בניסן את א"ל וכתוב לי מר טירפא

הגהות

תוס' ר"ד ל"ב א"ל וכתב אבן לרד"ק דלא קפדין אשטרי אפי' שיה קדם את הבורר בשעת אין חולקין זה קדם למסירה אלא שניהן שוין ודנין ביניהם ש"ד שמא הוא תיבין בעיניהם וחרו לאותו חסר תהלה הוא וזכה בנכסים א"ל אנא נמי ש"ד כי החרו דרדי נמי ש"ד וכיון שפסקיה שדור שוב אין לך בה להחייב חרדי יצא כפ"ד וזכר ש"ד א"ל חרד דאנא דיינא וכו' פי ש"ד היה פסקיה ש"ד ש"ד יצאה אבל רש"י לא ש"ד לר"ד לאו לא דיינא עבד ש"ד אין אם הוא מתחלה וכו' פי ש"ד אחרת שלך משום שורא אלא משום דקדים בחתימה כר"מ וזהו שבת דהא לאו בירושלים יתיבין זה המעשה אני דינא לאותו מעשה דבתיב

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

תוס' ר"ד

תוס' ר"ד ל"ב א"ל וכתב אבן לרד"ק דלא קפדין אשטרי אפי' שיה קדם את הבורר בשעת אין חולקין זה קדם למסירה אלא שניהן שוין ודנין ביניהם ש"ד שמא הוא תיבין בעיניהם וחרו לאותו חסר תהלה הוא וזכה בנכסים א"ל אנא נמי ש"ד כי החרו דרדי נמי ש"ד וכיון שפסקיה שדור שוב אין לך בה להחייב חרדי יצא כפ"ד וזכר ש"ד א"ל חרד דאנא דיינא וכו' פי ש"ד היה פסקיה ש"ד ש"ד יצאה אבל רש"י לא ש"ד לר"ד לאו לא דיינא עבד ש"ד אין אם הוא מתחלה וכו' פי ש"ד אחרת שלך משום שורא אלא משום דקדים בחתימה כר"מ וזהו שבת דהא לאו בירושלים יתיבין זה המעשה אני דינא לאותו מעשה דבתיב

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

ב"מ ש"ד אפי' דבתיב (באורחא) כתבתיהו לנכסה לרבי בר חמא בצפרא כתבתיהו למ"ע ב"ח ושכ"ב אול

גאון חולק רק לענין גביה מיניה אבל מלקוחות יודה שאמרינן יחלוקו.

להלכה קי"ל בשו"ע ס' ק"ד כרי"ף שלענין שט"ח חולקין והקשה הש"ך שם סקי"ז דהמחבר פסק כרב האי גאון שיש קדימה במע"פ וא"כ להלכה אין מקום לפשט של הר"ן. וכן יש להקשות ברמב"ם שגם פסק בפ"כ ממלוה ה"ד כרי"ף ובהל' א' כתב ה"ה שהרמב"ם סובר כרב האי גאון שיש קדימה במע"פ [וע' מל"מ פ"כ ממלוה ה"ב ד"ה ומ"ש רבינו] ואין לומר ע"פ מה שנתבאר ברע"א דאף דקי"ל שיש קדימה במע"פ מ"מ לענין גבייה מלקוחות השטר גורם ובוזה גם רב האי גאון יכול להודות דאמרינן יחלוקו דברמב"ם ושו"ע הנ"ל משמע בהדיא שגם לענין גבייה מיניה קי"ל יחלוקו. וכתב הקצות בסקי"ג דקי"ל כרי"ף ולא מטעמיה דהר"ן אלא כשיטת ר"ת בתוד"ה לימא דבשט"ח תקנו משום נעילת דלת כיון ששניהם אמת. וכן כתב רע"א באות ו'. וביאור דברי ר"ת ע' במהרש"א שהוא תקנה משום נעילת כמבואר בסוף התוס' וע"ע בשיטמ"ק בשם הריטב"א.

הרי"ף מביא ראייה לשיטתו מהא דלוה ולוה ואח"כ קנה חולקים. ותמה הר"ן דהתם פשיטא שחולקים ששיעבוד שניהם חל יחד אבל כאן סברת החולקים הוא משום דמי שלוה ראשון חל שיעבודו קודם וממ"נ אם הרי"ף סובר כסברת הר"ן ששיעבוד שניהם חל בסוף היום פשוט שחולקין ואם יש צד שלא כסברת הר"ן א"כ לא דמי ללוה ולוה ואח"כ קנה. וע' ברע"א בסוף אות ט"ז מה שכתב בזה. ואולי יש קצת לישוב ע"פ מה שמסתפק היד רמ"ה בב"ב קנז. [והובא לעיל] בלוה ולוה ואח"כ קנה אם חל השיעבוד חצי לזה וחצי לזה או שהכל משועבד לשניהם. ואי אמרינן שהכל משתעבד לשניהם א"כ יש הבדל בין מכר לשנים ושניהם קנו כאחד לבין שיעבוד שחל לשנים כאחד. דבמכר כיון שקנינו של כ"א הוא

סתירה לקנינו של חברו א"כ כ"א קנה מחצה ובוזה פשוט שאם חל יחד כ"א קנה מחצה ואין מקום לשודא. אבל בשיעבוד שחל כולו לזה וכולו לזה היה מקום לומר שאף ששניהם שווים שייך שודא כיון שיש לכ"א שיעבוד על הכל. וא"כ אפילו שידע הרי"ף סברת הר"ן עדיין הוצרך להוכיח שגם בשיעבוד כששניהם שווים חולקים ואת זה מוכיח מלוה ולוה ואח"כ קנה.

דף צד:

רב דאמר כר"מ דאמר ע"ח כרתני. שיטת התוס' דהא דלר"מ חולקים הוא משום דבעינן מוכח מתוכו. דהיינו שלר"מ כמו שלא מועיל ע"מ משום דהשטר הוא רק מה שכתוב בתוך השטר ובירורים מבחוץ לא מצטרפים לדין שטר א"כ גם כל פרטי החלות צריכים להיות כתובים בתוך השטר. והשטר הוא שטר רק לענין מה שכתוב בתוכו. ואם אין הוכחה בשטר שנכתב לפני סוף היום אין בכחו לעשות קנין לפני סוף היום. והקשה הרמב"ן בספר הזכות בגיטין דף פ"ו והובאו דבריו בר"ן שם אם הקנין אינו חל עד סוף היום למה אין הקונה יכול לחזור לפני סוף היום. והר"ן תירץ שבודאי הקנין חל מיד אבל יש שיור בקנין. וביאור דבריו דמה שאין השטר מוכיח עד סוף היום הוא רק שאם ימכור באותו יום לאחר לא יהיה לראשון הוכחה שהוא קדם. אבל לענין להוכיח שקנה מהמוכר השטר מוכיח מיד שהגיע לידו ולא יוכל המוכר להכחיש המכירה שהרי השטר שביד הלוקח הוא הוכחה שקנה גם אם אין בו זמן. א"כ יש בכחו של שטר זה לעשות קנין לענין כל מה שמוכח מתוך השטר וכיון שלגבי המוכר השטר מוכיח א"כ כלפי המוכר יש כבר קנין ואינו יכול לחזור. אבל מכיון שאין השטר מוכיח שהוא קודם למי שקנה אחריו א"כ אין קנין זה יכול למנוע מהמוכר למכור לאחר ושטר זה יכול לעשות קנין רק עם שיור, שמשירר לעצמו זכות למכור

לאחר עד סוף היום. וע' בחזו"א אבה"ע ס' צ"ח סק"א ובמערכת הקנינים ס' ג'. וע' ברשב"א ב"ב ריש דף לה. [הובא גם בשיטמ"ק שם] שמביא קושית הרמב"ן וכתב וזו אינה קושיא כ"כ דיתכן שאה"נ לר"מ דבעי מוכח מתוכו באמת יכול המוכר לחזור בו עד סוף היום. וע' בקו"ש ב"ב אות תקצ"ו שהקשה על היסוד של מוכח מתוכו שא"כ גט שאין בו זמן יפסל מן התורה ובגיטין יז. מפורש דהוי תקנתא אך זה קשה רק לרשב"א שכתב שגם המקנה יכול לחזור בו אבל למה שנתבאר בדעת הר"ן לק"מ שלגבי המקנה והמגרש שפיר מוכיח השטר אף שאין בו זמן. וע' מש"כ בזה האמרי משה ס' ט"ז אות ט"ז.

נחתמו יחד דעתו להקנות להם בשוה כפי שנראה מתוך החתימה. ואף דאם נמסר לראשון לפני כתיבת השני בודאי שרק הראשון קנה לר"ת דבזה לא אמרינן שמוסר לפי מה שנראה מהחתימה כיון שעדיין לא נכתב לשני לא חיישינן לזה דלא שכית. והנ"מ בין תוס' לר"ת לפי החזו"א הוא דלתוס' אין כח לשטר לקנות אלא בסוף היום אפילו אם ירצה ולר"ת אין זה אלא אומדנא שלדעת כן מסר. ועוד שלתוס' גם כתב ומסר ואח"כ כתב ומסר שניהם שווים ולר"ת הראשון קנה. מדברי רש"י שכתב שמה שתולקים לר"מ הוא משום דגלי דעתיהו וכו' משמע נמי דלא ס"ל כפירוש התוס' וע"ע לקמן ברש"י גבי אימיה דרמב"ח.

שיטת ר"ת שגם לר"מ אם מפרש שיקנה מיד קונה בשעת מסירה אף שלא יהיה הוכחה עד סוף היום אך בסתם דעתו להקנות כפי איך שהיה החתימה. ובביאור דברי ר"ת יש ב' דרכים. המהר"ש מפרש דלר"ת באופן שבאמת נחתמו שתי השטרות כאחד ממש או עכ"פ סמוך זל"ז בזמן שעסוקין באותו ענין מקנה לשניהם בשוה אפילו נמסר בזה אחר זה דדעתו להקנות כפי שהיה החתימה ולכן מקנה לראשון ומשייר זכות להקנות גם לשני. ורק באופן זה החלוקה היא ודאית [ע' ברע"א שהקשה למה בעינן שהחתימות יהיו יחד הא כ"ש אם לא נחתמו יחד ומסר קודם לשני ע"ש] אבל אם האמת היא שלא נחתמו כאחד ונמסר קודם למי שנחתם קודם כגון שכתב וכתב, ומסר אחרי שכתב לשניהם למי שנכתב לו תחילה רק הוא קנה. ומה דלא עבדינן שודא הוא משום דכל שיש צד שהוא בודאי של שניהם חלוקה עדיפא משא"כ לר"א שאין צד ששניהם קנו בזה עבדינן שודא. אך החזו"א באבה"ע ס' צ"ח סק"ה מפרש דלר"ת הוי החלוקה ודאית אפילו אם לא נחתמו כאחד דדעתו להקנות בשעת מסירה לפי מה שנראה לנו מתוך החתימה וכיון שהחתימות נראים שווים אף אם האמת שלא

מבואר מדברי רש"י ור"ת בסוגיין דלית להו דינא דמוכח מתוכו וכן הוא שיטת רש"י ור"ת בגיטין. דרש"י בגיטין דף ב: פירש מה שצריך השליח לומר בפ"נ משום לשמה הוא משום דחיישינן שהיו באותה העיר ב' יוסף בן שמעון והראשון נמלך והשני גירש בגט של הראשון. והקשו התוס' דאם איכא שני יוסף בן שמעון אפילו אם נכתב לשמו לא מהני לר"מ דבעינן מוכח מתוכו. וכתב שם הרשב"א דרש"י לית ליה האי כללא ומביא שכן דעת ר"ת. ובדף כב. כתב רש"י דלר"מ גט ע"ג דבר שיכול להזדייף פסול מפני שאין ע"מ משמע שאם היו עדים היה כשר וגם שם הקשו התוס' דלר"מ בעינן מוכח מתוכו ואפילו אם ידוע שלא היה מזויף פסול. ומביא שם הרשב"א דשיטת רש"י כר"ת דלית להו כללא דמוכח מתוכו. ובדף כ"ד: כתב הרשב"א דר"ת לא גרס התם בע"מ ור"א אלא רק בע"מ וה"ה שכשר לר"מ וע"ע בריטב"א בגיטין כד: שמישב שאפילו אי גרסינן התם ר"א אין מזה ראייה דבעינן לר"מ מוכח מתוכו, ע"ש. וע' חזו"א ס' צ"ח סק"א שמחלק בין מוכח מתוכו דשני יוסף בן שמעון שלא מוכח מי המגרש לבין הא דסוגיין דאין הזמן מוכח מתוכו.

מזמה שכתב ר"ת שאפילו אם לא נחתמו יחד ממש אלא בזמן שהיו עסוקין באותו ענין קנו בשוה וחולקין, מוכח לכאורה דמה דמבואר בב"ב קיד. קנין עד אימתי חוזר כ"ז שעסוקים באותו ענין, הוא לא רק בקנין סודר אלא בכל הקנינים. שמה שקונים בשוה כשהחתימות היו בשוה הוא משום שדעתו להקנות כפי שנראה מתוך החתימות ואם החתימות היו באופן שאילו זה היה הקנין היו קונים יחד א"כ גם המסירה היא ע"ד שיקנו יחד. ואי נימא דא"א לחזור מקנין בזמן שעסוקין אלא רק בקנין סודר א"כ מה המעלה בזה לענין חתימות אלא מוכח דסברי שבכל קנין חוזר. וזה דלא כמו שכתב הרא"ש שם בב"ב וכן נפסק בשו"ע ס' קצ"ה סע' ז' שרק בקנין סודר חוזר כ"ז שעסוקים באותו אבל בשאר קנינים אחרי תכ"ד אינו חוזר.

לענין הלכה קי"ל כשמואל אליבא דר"א דב' שטרות היוצאין ביום אחד עבדינן שודא. והקשו הראשונים מכאן על הרי"ף בתרתי והובאו דבריהם בר"ן בגיטין פו. א. שיטת הרי"ף דקי"ל כר"א רק בגיטין ולא בשטרות והקשה הרמב"ן בספר הזכות בגיטין פו. שאם בשטרות קי"ל ע"ח כרתי ולר"מ מבואר בסוגיין דחולקים ואיך פוסקים שודא. ולישב את זה כתב הרמב"ן פשט חדש בסוגיין דלא כתוס' ודלא כר"ת אלא לעולם גם לר"מ דסבר ע"ח כרתי עבדינן שודא ומה דמבואר בגמ' דלר"מ חולקים זה רק למאן דסבר עידיו בחתומיו זכין לו אבל להלכה דלא אמרינן עבז"ל [דלא כתוס' שכתבו בד"ה כתב דקי"ל עבז"ל] גם לר"מ עבדינן שודא. ועל דרך זה כתב גם השיטה כאן בשם הרא"ה. אלא שיש הבדל בין דברי הרא"ה לדברי הרמב"ן שהרא"ה כתב שמה שחולקים למ"ד עבז"ל הוא רק אם לא נמסרו השטרות באותו יום, בזה אף שנמסרו בזא"ז קנו יחד בסוף היום הקודם ע"י עבז"ל אבל אם נמסרו בו ביום מי שנמסר לו קודם קנה, שקדמה המסירה לקנין של עבז"ל שהוא בסוף היום.

וזה ע"פ מה שכתבו התוס' שהדין עבז"ל הוא רק מהזמן שמוכח מתוכו דהיינו מסוף היום. ומה שחולקים לר"מ הוא לא חלוקה ודאית אלא כיון שיש צד חלוקה ודאית כגון שנמסר ביום אחר לכן תמיד חלוקה עדיפה. אבל בדברי הרמב"ן מבואר שלר"מ אי אמרינן עבז"ל אם כתב וכתב ואח"כ מסר ומסר אפילו בו ביום שניהם שוים. ורק לפי שמואל דס"ל ע"מ כרתי בזה אמרינן דאע"ג דעבז"ל מ"מ אם כתב וכתב ומסר ומסר בו ביום מי שקדם מסירתו קנה אבל לר"מ אפילו נמסר באותו יום הם שווים. [ע' היטב בספר הזכות בגיטין]. ומבואר מזה שהרמב"ן חולק על תוס' והרא"ה וס"ל שגם לענין עבז"ל לא בעינן מוכח מתוכו. ומה שחולקין למ"ד עבז"ל הוא משום דלר"מ שחתימה עיקר וגילו דעתם שאינם מקפידים על קדימת שעות א"כ הקנין שנעשה ע"י עבז"ל הוא לשניהם בשוה דהיינו שהקנין של הראשון הוא עם שיוור שיוכל גם השני לקנות אבל לא שאינו קונה עד סוף היום ולכן קונים בשוה אפילו שנמסר בו ביום. נמצא דהרמב"ן והרא"ה נחלקו לענין עבז"ל בדומה למה שנחלקו ר"ת ותוס' לר"מ בלי עבז"ל.

➔ **נמצא** ד' פשטים בהא דחולקין לר"מ. א. לתוס' דבעינן מוכח מתוכו. ב. לר"ת דעתו שיקנו בשוה כפי שנראה מתוך החתימה [כפירוש החזו"א או כפי' המהר"ש] ג. לרא"ה קנין השטר גם לר"מ לא בעי מוכח מתוכו אבל הקנין שנעשה ע"י עבז"ל בעי מוכח מתוכו ולענין זה הם שווים וחולקין. ד. לרמב"ן גם עבז"ל לא בעי מוכח מתוכו אלא שלענין זה כיון שלא כתבו שעות קונים בשוה. ומה דסבר הרמב"ן שגם עבז"ל לא בעי מוכח מתוכו כן הוא שיטת רש"י כמו שכתב רע"א ויבואר בסמוך בעזה"י.

עוד הבדל יש בין שיטת הרמב"ן לרא"ה שהרא"ה כתב דלר"מ חולקין רק למ"ד עבז"ל ור"א חולק משום דלר"א לא אמרינן עבז"ל.

עד חרושי הלכות מהגאון מהר"ם שי"ף על מסכת כתובות עם הגהות

[דף צג ע"א - צד ע"ב]

שנמערבו. ועיין במדכ"ל: ברש"י ב"ד"ה דק"ה זה בש"ז שזורים בריאים בו. לשינה גריאס או כחשים וזה גר' וזה נק' ודאי דחולקין לפי מעוט אף אם נשתתפו מעיקרה לדעת דהלא זה יש לו פי שנים מתצירו וכלילו קנה קרקע להשיבא ושור אחד מועיל לתרום בלא חצירו דלא דמיא לשור א' בשותפות אף עתה דמקשר השורים לזה כמו לזה רק לזה גריאס ולזה כחשים ואילו נשתתפו מנטיה לדעת שלקחו ממעוט השותפין שזורים צריאין וכחשים כיון שיש לכל אחד חלק בכל א' ובשור אחד אין חלקו של זה מועיל בלא זה חולקין בשוה משא"כ עתה שנשתתפו שלם לדעת חולקין לפי מעוט וד"ק: בתד"ה מאי דא"א בשור בו. [הוכרחו לזה] דהא שמואל קאמר האי ליטנא גופא ואפ"ה מפרש רבה צעומד לתרישה: בתד"ה מאי דא"א פיהו מושב בו דלמדידה ועומד דלמדידה בו. וא"ל לוקמי לטרישה ועומד לתרישה דאפשר דביה חולקין בשוה דאף דרבה נקיט בשור לתרישה ועומד לתרישה משמע ק"מ אבל לטרישה ועומד לתרישה לפי המעוט דל"ל לא הו"ל להזכיר רק ממתכרח צעומד לתרישה אבל צעומד לטרישה בו דלית מוכרח לטרישה דאף בשור לתרישה צעו עומד נמי לתרישה וד"ק. גם לעיל בצלפוג ולימי קשה לרב המנוגה נמי לפלוג בהכל לטרישה מלבד דמלתא דפשיטא הוא י"ל דהשתא נמי מחלק צדידיה בהכל לתרישה לא מחרישה לטרישה ועיין בכל זה באשר"י באורק ועיין: בתד"ה היתור וזי חרתא וכו'. י"ל שמפרשים צענין אחר לגמרי מפרש"י לחסופות פירש פיהו בו שהטילו מעוט לכס ולקחו בהן שור לתרישה ועומד לטרישה ומ"מ צבור הקודם וע"ו ק"מ משני אף שלקחו שור לתרישה בו ולא הרויחו רק דבר מועט כמו וזי חרתא בו ולדעת זה נשתתפו בו משא"כ לפרש"י דכסברי התקשה והמתוך משמע לזה מתי' פחות ויותר צעומד ממש ובס"ד כגון שנאבדו מסכום המעוט ונעשה ממאה חששים דרך משל או הומויט שנשאו ונמנו צעומד בחלוף עד שהומויט נמשכן להכי פירש מיוצא דשמואל אין שיפורש דברי שמואל כרבה או כרב המנוגה וד"ק ומשני אין פיהת והומויט צעומד ממש אבל מספר המעוט נבדחלה דך נפלו ונחלה וכו' וד"ק לומר יעמוד לזה ב' עיניו וכו' וכו' [א]: בא"ד שיר רבקה מבה"ד יום אחד בו. ומה"ט אין לומר יעמוד לזה ב' עיניו וכו' ד' ימים דלס היא רחוקה ממנהל ב' ימים בו וכן לעולם וק"ל: בתד"ה מי שדידה נשוי בו דא הוי מצי דמינכא ב' נשים בו. היינו לאיך חירוסי ולאבי אף במדא הו"מ למינקט:

דף צד ע"ב גמ' מיתבי בו. למאי דמשני ר"מ הוא ולא נחית לסיפא הו"מ ל [אף כר"א] בשני שטרי שיעמוד וכמתני': גמ' בר ב"ש בניין את. ולא ל' בניין דהא ניסן לעולם מלא וכן טירפא מאירין ואילך וכן מלי' בניין ואילך ש"מ דיוס ל' קרוי אייר וכותבין באלה צבירי או באלה אייר וכן מדקדקין בהיך מנהל דלמד אומר ב' בחודש ואחד אומר ב' עשות קיימת זה ידע בעיבורא דירחא בו לפרש"י שם עיין בהגהות אשר"י והוא צמרדי באורק וק"ל: בתד"ה כתב דאחד בו הכי נמי ב"ש דשמואל דהא אית דיה שורא בו. ולא כפשוטו דשמואל פסק כר"א אף בשאר שטרות וד"ק: בא"ד ש"מ באבי"ה בו. מקשין הא רב אפי קאמר התם אליבא דר"מ דמתני' שם ופי' לית ליה לרב אפי עדיו צתומין וכן לו כתב ללמד ומסר לאחר אותו שמסר לו קנה ויהי ליה מוכר בנדא מסוגיא דהבא דס"ל דכתב ללמד ומסר לאחר אותו שכתב לו קנה י"ל דשאי לענין הלואה מלד שטר חוב דלין השיעבוד ממחיל אם לא משעת הלואה המעות וא"כ טריף מלקוחות שמינסן ועד משרי שלם כדין אף שנכתב ונתמסר לו קודם לא השתעבד לו אלא כשילוא אם לא בשטר הקנאה בין ילוי בין לא ילוי כפרש"י שם או אם ההלואה שם ורואו העדים נחית המעות כפרש"י שם בנדא משא"כ בשטרי מכר לו ממנה [א] וד"ק. עוד יש לומר דלרב אפי לית ליה לר"מ עדיו צתומין וכן לו ודאי דלוחו שמסר לו קנה ופליגי ר"מ ור"א דלר"מ לא טריף ממשעבד אלל כשעדים צתומין עליו ולר"א אין עליו עדים אלל שנמנו בפני עדים גובה ממשעבדים שאין העדים צתומין בו וכפרש"י וסוגיא דהבא דפריך דא ר"מ אימא סיפא בו אי ר"מ אלמי קנה הוא אליבא דאבי דס"ל אליבא דר"מ עדיו צתומין וכן לו ושמואל הכי ס"ל באלת עדיו צתומין וכן לו לר"מ כמ"ס התוס'. ולא הו"ל להתוס' להוכיח בקצרה משמעין [ומדפריך אשמואל ואי ר"מ בו משמע דס"ל באינין דו"א דלכמי מנ"ל דס"ל לשמואל כן להלכה דלמא אימא כר"א ס"ל ולר"מ ליכא לפירוש צענין אחר רק דעדי צתומין וכן לו עדי חתימה כרמי הוא דומיא עדי מסיבה כרמי אלל מצינו מוכר דלין או מוכרחין לומר לר"מ לר"מ אפי לית ליה עדיו צתומין וכן לו אף לר"מ דהתוס' ואי לאו דס"ל לשמואל בלא"ה הדין עדי צתומין וכן לו לא הוי דמיק נפשיה לומר לר"מ הך סברה דשטר שאין בו חתימה אינה גובה אף מצני חורין [והוי מוקי טפי כרב אפיין וק"ל: בא"ד ד"א הישיבין דלמא בתבה בו וא"כ קשיא דשמואל אשמואל בו כ"ל: בא"ד וקשיא ד"א גבי מצא שובר בו. ונשטא דשמינה אמת. אין ספק אללי שיש כאן טעות סופר ואינו יודע מה ולא ידעתי כעת וצדוקת פירשתי שזהו מטעם נעילת דלת שכתבו בסוף הדבור וד"ק: בא"ד ושעה אחת בירושלים בו. הלשון אינו מכוון היטב וד"ק: בא"ד נימא רב בו. הכל דבור אחד לשיטת ר"מ. ור"מ שפי' לעיל דף פ"ה ע"ב שדא למי סירלו

שנמערבו. ועיין במדכ"ל: ברש"י ב"ד"ה דק"ה זה בש"ז שזורים בריאים בו. לשינה גריאס או כחשים וזה גר' וזה נק' ודאי דחולקין לפי מעוט אף אם נשתתפו מעיקרה לדעת דהלא זה יש לו פי שנים מתצירו וכלילו קנה קרקע להשיבא ושור אחד מועיל לתרום בלא חצירו דלא דמיא לשור א' בשותפות אף עתה דמקשר השורים לזה כמו לזה רק לזה גריאס ולזה כחשים ואילו נשתתפו מנטיה לדעת שלקחו ממעוט השותפין שזורים צריאין וכחשים כיון שיש לכל אחד חלק בכל א' ובשור אחד אין חלקו של זה מועיל בלא זה חולקין בשוה משא"כ עתה שנשתתפו שלם לדעת חולקין לפי מעוט וד"ק: בתד"ה מאי דא"א בשור בו. [הוכרחו לזה] דהא שמואל קאמר האי ליטנא גופא ואפ"ה מפרש רבה צעומד לתרישה: בתד"ה מאי דא"א פיהו מושב בו דלמדידה ועומד דלמדידה בו. וא"ל לוקמי לטרישה ועומד לתרישה דאפשר דביה חולקין בשוה דאף דרבה נקיט בשור לתרישה ועומד לתרישה משמע ק"מ אבל לטרישה ועומד לתרישה לפי המעוט דל"ל לא הו"ל להזכיר רק ממתכרח צעומד לתרישה אבל צעומד לטרישה בו דלית מוכרח לטרישה דאף בשור לתרישה צעו עומד נמי לתרישה וד"ק. גם לעיל בצלפוג ולימי קשה לרב המנוגה נמי לפלוג בהכל לטרישה מלבד דמלתא דפשיטא הוא י"ל דהשתא נמי מחלק צדידיה בהכל לתרישה לא מחרישה לטרישה ועיין בכל זה באשר"י באורק ועיין: בתד"ה היתור וזי חרתא וכו'. י"ל שמפרשים צענין אחר לגמרי מפרש"י לחסופות פירש פיהו בו שהטילו מעוט לכס ולקחו בהן שור לתרישה ועומד לטרישה ומ"מ צבור הקודם וע"ו ק"מ משני אף שלקחו שור לתרישה בו ולא הרויחו רק דבר מועט כמו וזי חרתא בו ולדעת זה נשתתפו בו משא"כ לפרש"י דכסברי התקשה והמתוך משמע לזה מתי' פחות ויותר צעומד ממש ובס"ד כגון שנאבדו מסכום המעוט ונעשה ממאה חששים דרך משל או הומויט שנשאו ונמנו צעומד בחלוף עד שהומויט נמשכן להכי פירש מיוצא דשמואל אין שיפורש דברי שמואל כרבה או כרב המנוגה וד"ק ומשני אין פיהת והומויט צעומד ממש אבל מספר המעוט נבדחלה דך נפלו ונחלה וכו' וד"ק לומר יעמוד לזה ב' עיניו וכו' וכו' [א]: בא"ד שיר רבקה מבה"ד יום אחד בו. ומה"ט אין לומר יעמוד לזה ב' עיניו וכו' ד' ימים דלס היא רחוקה ממנהל ב' ימים בו וכן לעולם וק"ל: בתד"ה מי שדידה נשוי בו דא הוי מצי דמינכא ב' נשים בו. היינו לאיך חירוסי ולאבי אף במדא הו"מ למינקט:

דף צד ע"א גמ' את דא"א בע"ד דבריה דידא את א"א שיחיותיה עבדי בו. עיין בצפוקים: בתד"ה שנמצאת אהת בוחן בו נמצא תלוי עיקר טעמא בו ונבמלאת עדה בו פליגי אם מה שגבה גבה לו או בזה תלוי עיקר פלוגתא היכא דלא נמצאת לענין שבעה. ודביהם מצוהרין ומקשרין אחר העיין ק"מ. וד"ק: בא"ד שפא יש בע"ה קודם שיטרוף פומנו כר כ"ל: בא"ד גם היתומים שיפ"א השרה בו. לפרש"י נימא זה ג"כ שאינה נופלת ליד היתומים רק נשאר צדה אף ע"י השבעה וסוברת שנשאר צדה לעולם ומשביחה [א] וק"ל: בא"ד חטעה ממש"ה התוס' נרתי כלינו לפרש"י אין השבעה שלם התפיסה נרתי דזה אינו כלל ולא עלה על דעת אלס גם ח"ס לא נמכוין לזה וק"ל: בא"ד ופי"ה דביתומים דרודים איירי בו. נמתניתין פירש כן: מוכאן ואילך עיין במ"ש דלמי מצור וד"ק: בתד"ה שני שטרות ביה במהרת יום שנכתב בו. אף דקאי בשעה שהו כולן יולאין בשעה אחת בו לא דייקו בזה דשעה אחת צירטליס כיום אחד צעמלא. ומלמח צעמלא שצין צעמלא למכר וממנה מצוהר גר"מ וק"ל: בא"ד ב"ה הקודם באותו יום עצמו וזה. דיינו לר"א לפוקי לר"מ אף שנכתב ונתמסר ומסר ללמד צבוקר ולמי צעבד אין ללמד קדימה על חצירו כמ"ס צמון אף באלת חרוק מהסברא טעמא דר"מ בזה דלאחר שצפוקים באותו עיין ק"ל דלית יכול לחזור ונראה שזה פי' ר"מ צענין אחר דלין סברה לומר כן. ולפירוט ר"מ אף לר"מ מילוי יודעין דנכתב ופיר' לוח צבוקר וזה ומגטיין אין רחיה דיש לחלק ור"מ לא חס אפילו לדתומו. ובצמון ע"ב ומי"ט עבד מר הכי משום דקדיס אלל אטו צירטליס יתצ"י בו עיין לפר"י ועיין פי' רש"י ולר"מ עיין באשר"י דלזיל לר"א ע"ש וזה הכלל של השמעתין: בתד"ה דימא רב כר ברתגן במתני' בו. וע"כ כשכולן יולאין בו אפטר שר"ל צנח הראשונה דהיה נשוי ג' נשים וכפרש"י שם לעיל [א]: בא"ד ונשטא דשמינה אמת. אין ספק אללי שיש כאן טעות סופר ואינו יודע מה ולא ידעתי כעת וצדוקת פירשתי שזהו מטעם נעילת דלת שכתבו בסוף הדבור וד"ק: בא"ד ושעה אחת בירושלים בו. הלשון אינו מכוון היטב וד"ק: בא"ד נימא רב בו. הכל דבור אחד לשיטת ר"מ. ור"מ שפי' לעיל דף פ"ה ע"ב שדא למי סירלו

באר

אחד נוטל מעותו דהייב מ"מ כיון דמתלה קט השור לתרישה ונשתתפו להיות הרווח לאמצע משום דכל אחד צריך לתלן חצירו כמו בשור לתרישה והשתא עומד לטרישה לזה הולכרזו לפרש שהיוות מעוט בו. כן נראה לפרש דבריו וכן פי' הגאון פ"י בשעת רש"י ומו' ע"ש וכעין או פי' בשיטה מקובצת ע"ש: [א] ר"ל דלפרש"י אין השטעה משום דהשדיין לה שמתפיסה נרתי וע"י השטעה תפרוש דודאי לא חשדיין לה ודודאי לא תפרוש וממילא שישאר השדה צדה רק דכדי שלא תסוק משבעין לה אם לא התפיסה נרתי כדי שהיה סוברת שתשאר צדה לעולם ומשביחה. וזה שכתב בגמ' א"ל חטעב ר"מ דודאי גם לפרש"י דודאי גם לפרש"י דודאי גם לפרש"י אין השטעה משום דהשדיין לה נכסי רק דע"י השטעה חטער שישאר לעולם צדה ומשביחה: [ב] מההולכרזו להוביס וע"כ כשכולן יולאין וכו' דמתני' דין מפורש להדיא הוי כולן יולאום בשעה אחת בו: [א] מיהו לפי"ו צריך יסוב בזה דקאמר גבי שובר אפי' לטעמיה דלמד עדי צתומין וכן לו הא שובר דומה למכר ומתנה לזכ"ע עדים צתומין וכן לו:

אחד נוטל מעותו דהייב מ"מ כיון דמתלה קט השור לתרישה ונשתתפו להיות הרווח לאמצע משום דכל אחד צריך לתלן חצירו כמו בשור לתרישה והשתא עומד לטרישה לזה הולכרזו לפרש שהיוות מעוט בו. כן נראה לפרש דבריו וכן פי' הגאון פ"י בשעת רש"י ומו' ע"ש וכעין או פי' בשיטה מקובצת ע"ש: [א] ר"ל דלפרש"י אין השטעה משום דהשדיין לה שמתפיסה נרתי וע"י השטעה תפרוש דודאי לא חשדיין לה ודודאי לא תפרוש וממילא שישאר השדה צדה רק דכדי שלא תסוק משבעין לה אם לא התפיסה נרתי כדי שהיה סוברת שתשאר צדה לעולם ומשביחה. וזה שכתב בגמ' א"ל חטעב ר"מ דודאי גם לפרש"י דודאי גם לפרש"י דודאי גם לפרש"י אין השטעה משום דהשדיין לה נכסי רק דע"י השטעה חטער שישאר לעולם צדה ומשביחה: [ב] מההולכרזו להוביס וע"כ כשכולן יולאין וכו' דמתני' דין מפורש להדיא הוי כולן יולאום בשעה אחת בו: [א] מיהו לפי"ו צריך יסוב בזה דקאמר גבי שובר אפי' לטעמיה דלמד עדי צתומין וכן לו הא שובר דומה למכר ומתנה לזכ"ע עדים צתומין וכן לו:

סוגיית הדרף

שפר

פרדם

כתובות דף צ"ד ע"א

יצחק

דאיכא מאן דסבר דהלכה כר' אלעזר רק לענין גט, ואיכא מ"ד דסבר אף בשאר שטרות²³.

(ד) בא"ד ואלו שניהם נחתמו ביום אחד ובמקום שאין כותבין שעות. כוונתו לזכר מציאות של הגמ' דמיירי שיוצאים "ציוס אחד", וא"כ מסתמא מיירי במקום שאין כותבין שעות, דל"כ מאי איכפת לן מה שכתוב בהשטרות זמן של יום אחד, דמ"מ יחזי אחיו שטר כתוב בשעה קודם, אזל ודאי הדין שיהי במקום שכותבין שעות וכתב שעה אחת²⁴, ולכאורה ה"ה דאיכא למימר ג"כ דמיירי במקום שכותבין שעות אלא דאדם זה שניה ממונהג המקום ולא כתב שעות, ומ"מ רש"י כתב בפשיטות טפי דמיירי במקום שאין כותבין שעות, ולמה לן למימר דאדם זה שניה ממונהג המקום, ועוד דברוב מקומות אין כותבין שעות, אמנם אפשר לומר דדוקא נקט רש"י במקום שאין כותבין שעות, אזל במקום שכותבין שעות כיון דמונהג המקום הוא לקפוד גם ציוס אחד בקדימה בשעות א"כ גם אי הך אדם לא כתב בטלה דעתו אזל כל אדם, וגם אפשר ששכח לכתוב שעות ולא היה דדוקא²⁵.

(ה) בא"ד ובמקום שאין כותבין שעות גלו העתייהו דאין מקפידין על הקודם להבירו²⁶ וכו'. נראה דכוונתו לומר דמקום שאין כותבין שעות גלו בני המקום²⁷ דעתייהו דכשכותבין מכר או מתנה ציוס אחד ליכא שום חילוק בין שחרית

למנחה דאין צוה שום דין קדימה ואין הולכים אחר הקודם²⁸, וכל היום נחשב כרגע אחד, דכמו שכותבין לשנים צרוב אחד אין זה גובה יותר משל זה אלא שניהם קנו ציחד, ה"נ כשכותבין ציוס אחד הוא כמו שכותבין צרוב אחד ושניהם קנו ציחד, וא"כ אפי' אם יצאו עדים שיודעים שכתב השטר לראובן קודם לשמעון אין בכך כלום שהרי מעיקר הדין ליכא דין קדימה בהך מקום²⁹, וא"כ לר"מ ע"כ אמרינן יחלוקו שהרי זהו האמת שקנו תרווייהו ציחד ולא איכפת לן למי שרצה צאמת ליתן דודאי לא חל המתנה עד שעשה הקנין, והקנין של שניהם חל צנת אחת³⁰, וא"כ לא שייך לומר שודא וליתן לאחד דע"ז מעוותים את הדין שהרי האמת הוא דלא שייך לאחד מהם אלא לשניהם ציחד, וזהו מה שסיים רש"י הלכך מאי שודא איכא למימר דאין אדם יכול ליפות כחו של זה משל זה, והיינו משום דהאמת הוא דזכו תרווייהו ולא אחד מהם, אזל לר"א דסבר דעדי מסירה כרמי ולא אמרינן עדיו בתתומיו זכין לו ליכא ראייה ממה שחתמו ציוס אחד בלי שעות דליכא דין קדימה, דלר"א הזמן תלוי בהמסירה ולא בהחתימה וכמו שהארכתי לקמן (בעמוד ב', אות כ"ב ד"ה ומראה לומר)³¹.

וב"ב ז"ע דאכתי ניחוש שמא מסר לאחד ציוס שנכתב ולהאחר מסר ציוס שני³² דצכה"ג ודאי קנה זה שמסר ראשון דבשני ימים ודאי איכא דין קדימה³³, ובפשוטו י"ל דלר"מ ליכא שום חילוק בציחיהו יוס מסר דס"ל להגמ' הכא כצ"י בנס' צ"מ (דף י"ג ע"א) דאמרינן עדיו בתתומיו זכין לו, דהיינו דלאחר שמסר זכה

הערות וצינונים

בדפוס חדש). צ. אמנם מהמהר"ם ש"ך (ד"ה בא"ד נימא רב) משמע דעיקר כוונת רש"י לומר דבכה"ג לא שייך שודא משום דאין יכול ליפות כחו של זה משל זה, ומשמע מדבריו דבאמת אפשר דשייך לאחד מהם לגמרי אלא שלא שייך לומר שודא לפירוש"י דסבר דאומדין דעתו של המוכר למי רצה ליתן טפי, וכן משמע מהאמרי בינה (דף שמ"ט מדפי הספר, ד"ה ועוד הוקשה), שבט סופר לקמן (בעמוד ב', ד"ה לא דכ"ט), ולפי"ז צ"ל דכוונת רש"י דאדם זה גופא גילה דעתו דאינו אוהב זה יותר מזה ולכן לא שייך שודא של רש"י [אבל שודא דפיר"ת שפיר שייך]. אמנם אי אפשר לומר כן, דא"כ זה שייך רק באופן דהדרב הוא בספק כמו הכא דאין אנו יודעים למי חתם קודם, אבל באופן דידעינן למי חתם קודם ודאי היו נותנים למי שחתם קודם גם להך מ"ד, והאך כתב רש"י לקמן (בעמוד ב', ד"ה לאו בתורה) דהה"א של רב ששת דנתן להקודם היה משום דסבר כר"מ דסבר דאוליגן בתר הקודם, דא"כ מה הק' רב נחמן ע"ז דאטו בירושלים יתבינן, והרי כיון דשם מיירי דידעינן למי כתב ראשון שפיר יתבינן להקודם גם במקום שאין כותבין שעות, אלא ע"כ צריך לומר כמו שכתבתי בפנים דנקטינן לפי האמת דשייך לתרווייהו וא"כ אפי' אי ידעינן דחתם לאחד מהם כלום לאו כלום הוא, ויש לדחות בכונת המהר"ם ש"ך דכוונתו למש"כ הפני יהושע (ד"ה גמרא לימא) דהא דנקט הגמ' בהה"א לפשיטות דשודא עדיף מיחלוקי הוא רק לשודא דפירוש"י דלפי"ז מובן לא שודא עדיף לכו"ע יעו"ש, אמנם לשון המהר"ם לא משמע כן. צא. או מסר גם להראשון ביום אחר, ומסר להשני ביום שלישי. צב. ועוד דכיון דמסר להשני שלא ביום שנכתב הרי פסול משום שטר מוקדם נא לא אמרינן עדיו בתתומיו זכין לון ופשיטא דרק הראשון קנה ולא השני וכמש"כ הריטב"א (באמצע ד"ה לימא) ואילת אהבים לקמן (בעמוד ב', ד"ה ומה שהקשה), ולפי מה

לא נקט מתנה יעו"ש. פב. וע"ע בחי' רבי עזריאל. פג. וכ"ה בהדיא בתוס' (באמצע ד"ה לימא רב). פד. וכ"כ הרעק"א (דפוס חדש, דף תקס"ו ע"א מדפי הספר), וכ"כ בהגהותיו על הרמב"ם (פ"כ מהל' מלוה ולוה ה"ג, ד"ה ואמרת), יעו"ש שכתב דתלוי בפלוגתא רש"י ותוס', ועיין לקמן (בעמוד ב', אות י"ג) שכתבתי בשם הרבנו קרשקש ותלמידי רבינו יונה דגם בירושלים בעינן שיכתבו שעות. פה. ר"ל כשכותבים ביום אחד גלו דעתייהו דאין מקפידין, אבל ודאי אי כותבים בשני ימים אינו כן, וקאי בהמשך אחד עם מש"כ מעיקרא "ואלו שניהם נחתמו ביום אחד", וע"ע בפנים. פו. כ"ה בהדיא ברש"י לקמן (בעמוד ב', ד"ה אטו בירושלים), ובוה ניחא למה נקט רש"י בלשון רבים, ואין צריכים להגיה כהמצור דבש יעו"ש, וע"ע בפני יהושע (באמצע ד"ה גמרא לימא). פז. כ"ה הלשון ברש"י לקמן (שם). פח. וכ"כ העץ הדעת טוב דע"י מנהג המדינה הוי כמחל זכות הקדימה מבו ביום, וגם הפני יהושע (ד"ה מיהו לפירוש"י) וח"י הרי"מ לעיל (דף ק"ב ע"ב. באמצע ד"ה עוד י"ל) כתבו שהוא מכח מחילה, ועיין בהרעק"א (דפוס חדש, דף תקס"ו ע"א מדפי הספר) שמבואר בהדיא דבריו דרק במקום שכותבין שעות אם יודעים למי מסר תחלה נותנים לו, אבל במקום שאין כותבים אפי' אם יודעים למי מסר תחלה אין בכך כלום דמעיקר הדין שייך לתרווייהו, והא דנקט הרעק"א מסירה אע"ג דלר"מ הולכים בתר הכתיבה וכמבואר לקמן, ואפי' אם נכתבו ביום אחד הולכים אחר הכתיבה דרש"י לא ס"ל כמש"כ התוס' (בעמוד ב', ד"ה כתב לאחד) וכמו שכתב הרעק"א גופיה (ד"ה והנה בדעת רש"י) [וע"ע בזה לקמן (בעמוד ב', אות י"ב ד"ה ולכאורה צ"ל, ואת מ"ז)], מ"מ נקט רעק"א מסירה משום דמיירי באופן הרגיל דקודם כתב לאחד ומסר לו, ואח"כ כתב לאחר ומסר לו. פט. דהיינו בסוף היום וכמש"כ החתם סופר במס' ב"ב (דף ל"ד ע"ב, ד"ה אך פירש"ם, והובא כאן

